

Ο ΕΝ ΤΗ, ΝΟΤΙΩ, ΡΩΣΙΑ, ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ

ΑΠΟ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΑΤΩΝ ΧΡΟΝΩΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ' ΗΜΑΣ*

Ἦτο τὸ εὐκλεές διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν 1821 ἔτος ὅτε τὸ πρῶτον ἤρξατο κυματίζουσα ἡ κυανόλευκος σημαία ἐν τε τῇ Βλαχίᾳ καὶ τῇ Πελοποννήσῳ ὡς ἡλεκτρικὸς σπινθὴρ ἀνάπτουσα πυρκαϊὰν ἀπανταχοῦ τῆς Ἰλλυρικῆς χερσονήσου ἐνθὰ ἐνεφχνίζετο. Ἦτο τὸ μοιραῖον διὰ τὸν δύσμοιρον Ἑλληνισμὸν 1821 ἔτος ὅτε σφαγὰ καὶ λεηλασίαι διεδέχοντο ἀλλήλας, ἀγχόνα καὶ δηώσεις ἐβασιλευον ἀπανταχοῦ τῆς Ἰλλυρικῆς χερσονήσου, ἐνθὰ ὑψώθη τὸ λάβρον τῆς δόξης καὶ ὅτε χιλιάδες ἀνθρώπων ὅλως ἀθώων, γέροντες, γυναῖκες καὶ βρέφη ἐπιπτον θύματ' αὐτῆς θηριωδίας τοῦ λυσσῶντος βρβάρου. Ὁ λιμὴν τῆς Ὀδησοῦ τότε ἐπληροῦτο καθ' ἑκάστην πλοίων μετακομιζόντων τοὺς δυσμοίρους ἡμῶν ὁμογενεῖς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἰδίως ἐν οἷς πλεῖστοι ἐκ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων. Ἀπὸ τῆς 10 Μαρτίου μέχρι 18 Ἰουνίου ἀφίκοντο εἰς Ὀδησὸν μόνον 800 μετανάσται πόρους δὲ ἑτέρους ἠδυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν ἐν τοῖς λοιποῖς Ῥωσικοῖς λιμέσι τῆς Μάυρης καὶ Ἀζοφικῆς θαλάσσης. Τότε ἀκριβῶς ἡ Θεία Πρόνοια ηὐδόκησεν ὅπως ἡ ἐστία τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας δεχθῇ ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῆς καὶ ἐν ἐκ τῶν δικήνην τῶν καὶ δραστηριοτήτων αὐτῆς μελῶν, οὐχὶ ὅμως ζῶντα, ἀλλ' ἐκτάδην νεκρὸν, ἐξυβρισθέντα ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν τε καὶ Ἰουδαίων, θύμα τῶν βρβάρων τούτων! Ἦτο τὸ ἱερὸν ἡμῶν κειμήλιον, τὸ σῶμα τοῦ Πρωτομάρτυρος τῆς Ἑθνικῆς ἡμῶν Παλιγγενεσίας τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου τοῦ Ε', τὸ ὁποῖον ἐκόμισεν ἐπὶ τοῦ πλοίου αὐτοῦ διασωσας ἐκ τῆς βορρᾶς τῶν κυμάτων ὁ Κεφαλλὴν πλοίαρχος Νικόλαος Παπαδοπούλου Σαλαῶς περὶ τὰ τέλη τοῦ Μαΐου 1821 ἔτους. Τὰ τῆς ἐκφορᾶς, καὶ ἐνταφιάσεως ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἑλληνικῷ νεκρῷ τῆς Ἀγίας Τριάδος τῶν ἱερῶν τούτων λειψάνων εἰσὶ γνωστὰ ἅπκσι σχεδὸν τοῖς Ἑλλησιν, ἠθέλομεν δὲ ἀσεβήσῃ ἐπαναλαμβάνοντες ἐν τῷ παρόντι αὐτά. Περισοιζόμεθα μόνον ἐν τῇ παραθέσει τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὸ γεγονός τοῦτο πρῶτον ἡδὴ δημοσιευομένων Ἑλληνιστὶ καὶ ἕτινα ἀρῶμεθα ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ῥωσίας.

* Ἰδε σελ. 403 καὶ 534.

α' Μυστική ἐπιστολή τοῦ κόμητος Α. Θ. Λανζεράν

Τῷ κόμητι Α. Ν. Γολίτζη

Ἐξ Ὀδησσοῦ 19 Μαΐου 1821.

«Διὰ τῆς παρούσης ἰδιωτικῆς ἐπιστολῆς λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ γνωστοποιήσω τῇ ὑμετέρᾳ ἐκλαμπρότητι γεγονὸς σπουδαῖον καὶ τρομερὸν ἔμπεδον. Ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ὁ σεβάσμιος Ἑλληὴν Πατριάρχης Γρηγόριος ἐβδομηκονταπενταετῆς τὴν ἡλικίαν, ἀνησπάγη ἐκ τοῦ ἱεροῦ τῆς μητροπόλεως ἔνθα εἶχεν ἔλθει νὰ τελέσῃ τὴν ἱερὰν ἀκολουθίαν καὶ ἀπηγγονίσθῃ κατὰ διαταγὴν τοῦ Σουλτάνου ἀπέναντι τῆς οἰκίας αὐτοῦ· ὁ νέος μέγας βεζύρης προσωπικῶς παρέστη πρὸς διάταξιν τῶν τῆς ἐκτελέσεως τῆς θανατικῆς ποινῆς, ἐν πλήρει ἀπαθείᾳ ἤναψε καπνοσύριγγα καὶ πνέμεινεν ἐκεῖ ἐπὶ δύο ὥρας. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ 7 ἕτεροι Ἑλληῆνες μητροπολίται ἢ ἀρχιερεῖς ὑπέστησαν τὴν αὐτὴν ποινήν· ὁ πατριαρχικὸς ναὸς καὶ 16 ἕτεροι, λέγουσιν ὅτι ἐσυλήθησαν καὶ κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν· βεβαιοῦσιν ὅτι χιλιάδες χριστιανῶν ἐσφάγησαν. Τῇ ἐπαύριον τὸ σῶμα τοῦ δυστυχοῦς Πατριάρχου παρεδόθη κατὰ διαταγὴν τοῦ σουλτάνου τοῖς Ἰουδαίοις, οἵτινες ἔστυραν αὐτὸ ἀνὰ τὰς ὁδοὺς ἐκτοξεύοντες τρομερὰς ὕβρεις κατὰ τῆς ἀγίας ἡμῶν πίστεως καὶ κατὰ τοῦ θείου ἡμῶν Σωτῆρος. Οἱ κακουργοὶ οὗτοι ἔρριψαν τὸ σῶμα εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ βερδωνος Σπρόγονος διαβιβάζων μοι τὰ τρομερὰ ταῦτα γεγονότα, ἀγγέλλει ὅτι εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ σώματος περιέδεσαν σχοινίον μετὰ βιβάριον λίθου, ἀλλὰ ἡ ἀνακριβὴς ἐλέγχθη τοῦτο, ἢ ὁ λίθος ἐλύθη, καθ' ὅτι τὸ σῶμα ἀνέπλευσεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων τοῦ Βοσπόρου ἀκριβῶς μετὰ τῆς ἀποστάσεως δύο πλοίων ἐτοιμαζομένων νὰ ἀποπλεύσωσιν ἐνταῦθα. Ὁ ἀτυχὴς Πατριάρχης ἐγνωρίσθη ὑπὸ τινος τέως παρ' αὐτῷ ὑπηρετοῦντος εὐρεθέντος ἐπὶ τοῦ πλοίου τούτου.

«Ἡ ὑμετέρα ἐκλαμπρότης θὰ ἐξετάσῃ ἀπ᾽ αὐτὰς τὰς λεπτομερεῖας ταύτας ἐν ταῖς συνημέναις καταθέσεσι τῶν μαρτύρων. Ἄρα τοῦ πλοίου κατὰ πλεύσαντος διέταξεν ν' ἀποβιβάσωσι τὸ σῶμα τοῦ Πατριάρχου μετὰ πάντων τῶν προφυλακτικῶν μέτρων ἅτινα ἀπαιτοῦνται ὑπὸ τῶν ὑγειονομικῶν κανονισμῶν.

«Ὅπως δὲ ἀκριβέστερον καταπεισθῶ περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ σώματος διέταξα νὰ δείξωσιν αὐτὸ τοῖς πρίγκιπι Σούτζω καὶ Χαντζερλή ἰδίως γνωρίτασι τὸν Πατριάρχην. Οὗτοι ἀνεγνώρισαν αὐτὸν καὶ ὑπέγραψαν τὴν συνημμένην ἐπικύρωσιν.

«Διέταξα νὰ θέσωσι τὸ σῶμα ἐντὸς φερέτρου, νὰ σφραγίσωσιν αὐτὸ καὶ νὰ τοποθετήσωσι προσκείμενως ἐντὸς τοῦ πύργου τοῦ ὑγειονομείου.

«Εἰς ἱερεὺς καὶ εἰς διάκονος εἰσηλθόν εἰς τὸ ὑγειονομεῖον ὅπως ἀδελφεῖ-
πτω· ἀναγινώσκωσι προσευχὰς παρὰ τῷ σώματι παρ' ᾧ καίουσιν δύο λυ-
χνίαι καὶ λαμπάδες.

«Ἐξαιτούμαι παρὰ τῆς ὑμετέρας ἐκλαμπρότητος ὅπως μοὶ μεταδώσῃτε
ὅσον τάχιον τὸ διάταγμα τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος περὶ
τοῦ τρόπου καθ' ὃν ὀφείλω ν' ἀποδώσω τὰς τελευταίας τιμὰς τῷ δυσμοίρῳ
τούτῳ ἡγέτῃ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίης καὶ ἐξαιτούμαι ὡσαύτως παρὰ τῆς
ὑμετέρας Μεγαλειότητος νὰ ὀρίσῃτε τὸ ποσὸν τὸ ὅποιον δύναμαι νὰ δα-
πανήσω κατὰ τὴν τελευτὴν ταύτην».

Ε' Ἑνορκος κατὰθεσις

«Ὁ ὑποφαινόμενος ἐνταῦθα ὀρκίζομαι ἐν ὀνόματι τοῦ Παντοδυνάμου Θεοῦ
ἐνώπιον τοῦ ἁγίου Αὐτοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῦ Τιμίου Στχυροῦ, ὅτι καθ'
ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν προσκωγὴν εἰς τὸν λιμένα τοῦτον ἐπὶ τοῦ πλοίου τοῦ
πλοιάρχου Νικολάου Σκλάβου, τοῦ σώματος τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταν-
τινουπόλεως Γρηγορίου καὶ τὴν θανατικὴν αὐτοῦ ποιήν, ὀφείλω νὰ κατα-
θέσω τὴν μόνην ἀλήθειαν, ὅτι αὐτὸς οἶδα, εἶδον καὶ ἤκουσα παρ' ἑτέρων
οὐδὲν ἀποκρύψας καὶ προσθέσας, ἀλλὰ τὰ πάντα ἐνκρῶς ἐκθέσας ὅπως
ὀφείλω νὰ δώσω λόγον ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ Χριστοῦ παρουσίᾳ. Πρὸς ἐπι-
βεβαίωσιν τῆς ὁμοδοσίης μου ταύτης ἀσπάζομαι τοὺς λόγους καὶ τὸν
Στχυρὸν τοῦ Σωτῆρός μου. Ἀμήν».

Ἑλληνιστὶ ὑπεγράφησαν ὡς ἑξῆς :

«Ὁ πλοίαρχος τοῦ πλοίου Νικόλαος Σκλάβος.—Χαράλαμπος Γερογιάννης,
Ἀρχιμηνδρίτης Πάρισιος Κεφαλλήν, Δημήτριος Φιορίδης, Ἀναστάσιος Μπα-
λάνος, Ἰωάν. Παπαδόπουλος, Βατίλειος Μαζαράκης, Μιχὲς Λεβίδης, Δημ.
Φώτης, Εὐάγγ. Σβορόνου, Γεώργ. Γεωργιάδης Κρής, Διάκονος Νικόλαος
Μαγιαδόγλου, Κωνσταντῖνος Δημητρίου τέως ὑπάρχτης τοῦ Πατριάρχου,
Ἀντώνιος Βελικνίτης, Δημήτριος Πικρινός, Ἀπόστολος Ἀλεξάνδρου, Ζα-
φείριος Δολοράκης, Ἀἷμος Ἀργύρης, Διονύσιος Λαμπάρας, Νικόλαος Μαράγ-
κας, Ἀναστάσιος Καλυδιώτης, Βασίλειος Κοκόλης, Μιχαὴλ Γεωργίου, Κων-
σταντῖνος Βεργωτής, Μάρκος Θεοδώρου Μιλέκ, Γεώργιος Κηουρέλης, Σπυ-
ρίδων Μαζαράκης, Θεόδωρος Χαράμεννάκης, Βασίλειος Μαντζαβίνος, Ἰωάν.
Σκλάβος, Παναγ. Βλίκος, Μιχαὴλ Μπιτζοννόπουλος, Νικόλαος Πυλαρινός,
Κωνστ. Βλάχος, Ματθ. Λαμπάρας, Χαράλ. Βλάχος, Κοσμέτος Στρογγυλ-
νας, Ἰωάν. Νισηριώτης, Ἀνδρ. Μαζαράκης, Γεώργ. Κόσποτελῆρος, Ἰωάν.
Κεπράζης, ναῦται καὶ ἐπιβάται τοῦ πλοίου ὁ ἄγιος Νικόλαος».

**γ' Ἐπικύρωσις πρίγκιπος Ἀλεξάνδρου Χαντζερλή
καὶ Σπαθάρου Νικολάου Σούτζου**

(Γεγραμμένη ἰδιοχείρως ὑπὸ τοῦ Χαντζερλή)

«Οἱ ὑποφαινόμενοι ἀγγέλλομεν ὅτι τῇ προσκλήσει τῆς Αὐτοῦ Ἐκλαμπρότητος τοῦ κόμητος Λανζεράν, γενικοῦ διοικητοῦ τῆς Γαυρίδος, μετέβημεν εἰς τὸ ὑγειονομεῖον τῆς Ὁδησσοῦ πρὸς ἐπιθεώρησιν καὶ ἀναγνώρισιν τοῦ σώματος τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου πρό τινων ἡμερῶν ἀπαγγαλισθέντος ὑπὸ τῆς Ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως, εὐθὺς ὡς μετεκομίσθη εἰς τὴν πόλιν ταύτην. Μετὰ μεγίστης προσοχῆς ἐξετάσαντες τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀνεγνώρισαμεν αὐτὸν καὶ μαρτυροῦμεν ὅτι τὸ ῥηθὲν σῶμα εἶνε αὐτοῦ τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου. Πρὸς ἐνδειξιν δίδομεν τὴν ἐγγράφον ἡμῶν μαρτυρίαν. Ἐν Ὁδησσῷ 7 Μαΐου 1821. Α. Χαντζερλή, πρίγκιψ Νικόλαος Σούτζος».

δ' Ἐπιστολὴ τοῦ κόμητος Α. Θ. Λανζεράν

Τῷ κόμητι Α. Ν. Γολίτσην

Ἐξ Ὁδησσοῦ, τὸν Ἰούλιον 1821.

«Κατὰ τὸν παρελθόντα Ἰούνιον εἶχον τὴν τιμὴν νὰ διαβιβάσω τῇ Ἱμετέρᾳ Ἐκλαμπρότητι περὶ τε τῆς παραλαβῆς τῆς ἱερᾶς στολῆς διὰ τὸν Πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου καὶ τὰς προετοιμασίας διὰ τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ. Μετὰ δὲ τὴν εἰς Ὁδησσὸν ἀφίξιν ἐκ Κισνοβίου τοῦ Δημητρίου ἀρχιεπισκόπου Βενθέρ καὶ Ἀκερμανίου μετὰ τοῦ Γρηγορίου μητροπολίτου Ἱερουπόλεως, τῇ 11 τοῦ παρελθόντος Ἰουνίου ἐτελέσθη ἡ ἐκφορὰ τοῦ νεκροῦ τοῦ Πατριάρχου ἐκ τοῦ ὑγειονομεῖου εἰς τὴν μητρόπολιν καὶ τῇ 19 ἐτάφη ἐν τῷ ἐνταῦθα Ἑλληνικῷ ναῷ κατὰ τὸ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ νενομισμένον.

«Κατὰ τὴν ἐπικήδειον τελετὴν ἐξεφωνήθη ἑλληνιστὶ ἐπιτάφιος λόγος ὑπὸ τοῦ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ἐλθόντος ἱεροκλήρυκος τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντίνου Οἰκονόμου.

«Διὰ τὴν τελετὴν ἐδαπανήθησαν ἐν συνόλῳ 4054 ρούβλια καὶ 80 κ. διὰ δὲ τὴν μετέδοσιν τοῦ ἀρχιεπισκόπου Δημητρίου μετὰ τοῦ μητροπολίτου Γρηγορίου καὶ τῆς ἀρχιερατικῆς ἀκολουθείας ἐκ Κισνοβίου εἰς Ὁδησσὸν καὶ τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως εἰς τὴν πόλιν 485 ρούβλια καὶ 10 κ. τὸ ὅλον 4539 ρούβλια καὶ 90 κ. π.»

ε' **Πρότασις τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν
καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως**

Τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ τῇ 10 Αὐγούστου 1821

«Ὁ αὐτοκράτωρ ἀνγκυρῶς τὸν ἐπισυνημμένον ἐπιτάφιον λόγον, ἐκφώνη-
θέντα Ἑλληνιστὶ κατὰ τὴν ἐπικήδειον τελετὴν τῆς ἐκφορᾶς τοῦ νεκροῦ
τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου ὑπὸ τοῦ ἐλθόντος
εἰς Ὁδησσὸν Ἑλλήνος ἱερακῆρκος καὶ οἰκονόμου τοῦ Πατριαρχικοῦ οἴκου
Κωνσταντίνου Οἰκονόμου καὶ μεταφρασθέντα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ὑπὸ τοῦ
ἱεροδιδασκάλου ἐν τῷ Λυκείῳ Ριτχελιέ ἀρχιμανδρίτου Θεοφίλου, διέταξεν
ἵνα τὸν λόγον τοῦτον μετὰ τῆς Ῥωσικῆς μεταφράσεως ἐκτυπώσῃ ἡ Ἱερὰ
Σύνοδος. Λαμβάνω τὴν τιμὴν νὰ δικδικήσω ὑμῖν τοῦτο πρὸς περαιτέρω
ὀδηγίαν· ἀγγέλλων ὡς αὐτῶς ὅτι τῷ προειρημένῳ Οἰκονόμῳ διὰ τὴν συγ-
γραφὴν τοῦ λόγου τούτου χορηγεῖται ὑπὸ τοῦ Αὐτοκράτορος Σταυρὸς ἀδά-
μασι κεκοσμημένος».

Πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ τούτου διατάγματος ἡ Ἱερὰ Σύνο-
δος τῇ 22 Αὐγούστου 1821 διέταξε τὰδε· «Ὁ εἰρημένος λόγος Ἑλληνιστὶ
μετὰ τῆς Ῥωσικῆς μεταφράσεως ἐλλείψει ἐν τῷ ἐνταῦθα τυπογραφείῳ Ἑλ-
ληνικῶν στοιχείων νὰ ἐκτυπωθῇ ἐν τῷ τοῦ κύλικου συμβούλου Νικολάου
Γρέτζ εἰς 1200 ἀντίτυπα, ἐν οἷς 200 ἐπὶ καλοῦ χαρτου τὰ δὲ λοιπὰ ἐφ'
ἀπλοῦ». Ἡ ἐκτύπωσις μετὰ τῆς βιβλιοδετήσεως καὶ διανομῆς δωρεάν τοῖς
ἐν Ὁδησσῷ καὶ ταῖς λοιπαῖς χώραις ἀποίκαις Ἑλλησι ἐστοίχισε 375 ρού-
βλια καὶ 75 καπίκια.

Ἡ Ῥωσικὴ κυβέρνησις ἐν τούτοις ἔσπευσε πάρουστα ἀρωγὸς τῶν ἐν λόγῳ
νέων ἀποίκων ἐν τε τῇ Ὁδησσῷ καὶ ἄλλαχοῦ τῆς Νοτίου Ῥωσίας. Ἐπὶ
τῷ σκοπῷ δὲ τούτῳ ὠρίσθησαν 150,000 ρούβλια ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ
ταμείου ὡς πρώτη χρηματικὴ βοήθεια καὶ ἐτχηματίσθη ὑπὸ τὴν προεδρίαν
τοῦ μετκινάστου ἐπίσης Κυρίλλου μητροπολίτου Σιληστρίας ἀγαθοεργὸς
ἐπιτροπὴ τῶν προσφύγων Ἑλλήνων· τῷ δὲ κομιστῇ τῶν ἱερῶν λειψάνων
τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου ἀδιὰ τὸ φιλόανθρωπον
αὐτοῦ διάθεμα, ὥπως ῥητῶς ἔλεγε τὸ βασιλικὸν διάταγμα, ἀπενεμήθη
χρυσοῦν μετάλλιον καὶ ἰσόβιος ἐκ 1000 ρούβλιων ἐπιχορήγησις. Κατὰ τὸ
προσεχὲς ἔτος αἱ ἀγαθοεργίαι αὗται τῆς Ῥωσικῆς κυβερνήσεως ἔλαβον
πλειότερας διαστάσεις καθ' ὅτι ἐν ἀπότη τῇ Ῥωσίᾳ ἐπελάβοντο ἐξου-
σίων ἐρχάνων ὑπὲρ τῶν προσφύγων Ἑλλήνων, ἡ προωρισμένη δὲ ἐπιτροπὴ
ἤρξατο λαμβάνουσκα μηνιαίως ἐκ τῶν τελωνειακῶν εἰσπραξέων 15,000
ρούβλια διὰ τὰς ἀνάγκας αὐτῆς. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου, μέρος προδιετί-
θετο εἰς τὰς ἐκ μέρους τῆς Ῥωσικῆς Κυβερνήσεως ὀρισθείσας συντάξεις

εἰς τοὺς ἐξ εὐγενῶν ἰδίως καταγομένους ἄρχοντας φανερῶτα· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οἵτινες ἐλάμβανον τὰς συντάξεις ταύτας ἰσοδίως. Οἱ ἐπιζῶντες δὲ μέχρι τοῦδε δὲν ἔπαυσαν λαμβάνοντες καὶ τοὶ ἐπιστρέψαντες εἰς τὴν πατρίαν χώραν· οὕτως ἡ ἐν Ἀθήναις νῦν διακείμενη θεία μου Εὐφροσύνη Ζαλώγη, θυγάτηρ τοῦ ἄρχοντος Κλουτζιάρη Ζαφειρίου Παλαιολόγου ἀπαγορευθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ἄχρη τοῦδε λαμβάνει τὴν ἐξ 180 ῥουβλίων ἐτησίαν αὐτῆς σύνταξιν. 2,500 ῥούβλια προδιδίμεντο κατὰ μῆνα ὑπὲρ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν τέκνων τῶν ἐν λόγῳ προσφύγων ἄρρένων τε καὶ θηλέων τῶν μὲν ἐν τῷ Λυκαίῳ Ρισχελιέ τῶν δὲ ἐν τῷ Παρθενωγωγείῳ τῶν εὐγενῶν. Τῆς ἐπὶ τῶν ἄρρένων τούτων ἐπιτροπῆς προϊστάτο ὁ πολιτικὸς σύμβουλος Μηντζάκης, τέως γενικὸς πρόξενος τῆς Ῥωσίας ἐν Πάτραις. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου διὰ τὰ τέκνα τῶν τῆς ὑποδεστέρας τάξεως τῶν Ἑλλήνων προσφύγων ὁ κόμης Λανζερὼν ἱδρύσει Παρθενωγωγεῖον οὗτινος ἑταίρος μὲν ἦτο ὁ ὁμογενὴς ἡμῶν Ιατρός Περτιόνης, διευθύντρια δὲ ἡ κυρία Ἀβρυμιώτης, ὧν ὅμως ὁ βίος ἦτο λίαν βραχύς πρὸς ζημίαν τοῦ ἐν Ῥωσίᾳ Ἑλληνισμοῦ.

Δυναμέσθαι μετὰ θάρρους νῦν εἰπώμεν ὅτι ἡ Ὀδησσὸς τότε ἀπετέλει τὸ κέντρον, τὸν πυρῆνα τῶν πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἡμῶν παλιγγενεσίαν διακινήματων, οἱ κυριώτεροι δὲ μοχλοὶ τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν τούτου κινήματος εὐρίσκοντο ἐνταῦθα. Ὅτε ὁ αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ὁ Α' μετέβη εἰς τὴν πόλιν ταύτην ἔλαβεν ἐκτεταμένην σιναὶ ἀναφορὰν φέρουσαν ἐκ τῶν πενήτηκοντα ὑπογραφὰς διαφόρων ὁμογενῶν ὡς πληρεξουσίων τῶν ἐν Τουρκίᾳ ὁμογενῶν αὐτῶν στεναζόντων ὑπὸ τὸ βάρος τῆς δουλείας. Τινὲς ἀποδίδουσι τοῦτο τῇ εἰσηγήσει τοῦ κόμητος Καποδιστρίου. Ἡ ἀναφορὰ αὕτη εἶχεν οὕτω· «Μέγιστε αὐτοκράτωρ. Ὁ μέγιστος ἀδύναμις πρὸς κατακλυσμῆσιν τοῦ διαδήματος τῆς αὐτοκρατορικῆς Θεοστέπτου Σου κορυφῆς, ἔστω ἡ προστασία τῆς ἐρήθς ἡμῶν ὀρησκαίας, ὁ δ' ἐνδοξότατος, ὁ λαμπρότατος καὶ ἀναφύετος στέφανος τῆς δόξης σου, ἔστω ἡ ὑπερέσπισις τῶν ὀρθοδόξων κατὰ τῆς Τουρκικῆς δυναστείας. Πρὸς τί τρέχεις εἰς τὰς ἐρήμους τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Κίνας, ἵνα μεταδίδῃς τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου τοῦς δὲ ἐν Τουρκίᾳ ὁμοθρήσκους Σου ἐγκαταλείπεις ὀρφανούς καὶ ἀπροστατεύτους; Ἡ θεία Πρόνοια Σ' ἔσπευεν ἐπὶ τούτῳ καὶ μόνῳ μονάρχῃ αὐτοκρατορῇ, ἀνεκδιέκτατῃ Σε ἐπὶ τοῦ περικλοῦς καὶ ὁμοθρήσκου θρόνου τῆς Ῥωσίας. Οἱ ὀρθόδοξοι, ὁμοθρήσκοί Σου, εἰς Σε ἀτενίζουσι. Μὴ τοὺς ἐγκαταλείψῃς ὡς πρίγνιον τῶν ἀλλοθρήσκων, καὶ σφάγῃς καθημερινὰ τῶν βυρβάρων Τούρκων. Μὴ ἀνέχεσθαι θεωρῶν τοὺς δυτικούς προστιγνυμένους ὑπὸ τῶν Ἀγγλο-κῦπριον διὰ διαφόρων θεσπισμάτων καὶ ἀφύων τοὺς ὀρθοδόξους εἰς τὴν διάκρισιν τῶν Τούρκων καὶ τὰς καταδιώξεις, οὐδὲν δίκαιον λαμβάνοντας ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ καταπορζομένους κνηλεῶς καθηκόντην ἀνευ νομίμου αἰτίας. Ἡ ἀναφορὰ αὕτη μεταφρασθεῖσα Ῥω-

σι τῇ ἐπεδόθη τῷ αὐτοκράτορι ὑπὸ τοῦ προειρημένου ὁμογενοῦς ἡμῶν ἱατροῦ Περτιάνη πάππου τοῦ νῦν ἐν Βελιγραδίου πληρεξουσίου τῆς Ῥωσίας καὶ ἀνγνωσθεῖσα παρ' αὐτοῦ, εἰς ἣν ὁ αὐτοκράτωρ λέγεται ἀπκντήσας· «Ἐλεύσεται ἡμέρα καθ' ἣν θέλωμεν εἰσέλθῃ εἰς τὸν περὶ τὰ τοιαῦτα ἀγῶνα καὶ ὅς ἐτοιμαζώμεθα». Ἐν Ὁδησσῷ ὡσαύτως ὁ Ὑψηλάντης ἀπκντήσας τὸν αὐτοκράτορα περιδιαβάζοντα ἐν τῷ βασιλικῷ κήπῳ καὶ γονατίσας εἶπε τοῖς ἀξιοσημειώτους ἐκείνους λόγους· «Μέγιστε αὐτοκράτορ, τὴν »Πατρίδα μου!« εἰς ἣ λέγεται ὁ αὐτοκράτωρ ἀπκντήσας· «Ὅταν ἴδω »σημεῖον τοῦ Θεοῦ, ὅταν αἱ περιστάσεις τῆς Εὐρώπης ἐπιτρέψωσιν, ὅταν δὲ »φανῇτε καὶ ὑμεῖς ἄξιοι, θέλεις ἔχει Πατρίδα». Ἀρχὴ δὲ ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος πλεῖστοι ἐκ τῶν ὁμογενῶν ἐν οἷς καὶ τεσσάρων μαθητῶν τῆς ἐν Ὁδησσῷ Ἑλληνεμπορικῆς Σχολῆς συνώδευσαν τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην καὶ τὸν Γ. Λατσάνην εἰς Μολδοβλαχίαν. Ἐν τούτοις οἱ ἐκ Τουρκίας προφυγόντες εἰς τὴν πόλιν ταύτην Ἕλληνες ἐνεκατέστησαν ἐν τῇ ἀνωτέρῳ σχολῇ τῇ Ἑστίᾳ ταύτῃ τῶν Φώτων ὅπως ἀπεκάλουν αὐτὴν ὁ Ἀδαμάντιος Κοραΐς καὶ ὁ ἐν Βιέννῃ ἐκδιδόμενος Λόγιος Ἑρμῆς, τὰ τέκνα αὐτῶν καὶ οὕτω πλεῖστοι πολιτικοί, στρατιωτικοί, ἱατροί, νομικοί, συγγραφεῖς καὶ διδάτκται διακρίψαντες μεταγενεστέρως εἰς διαφόρους κλάδους τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας καὶ κοσμήσαντες καὶ αὐτὰ τὰ γραφεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὸ 1830 ἐπὶ Κυβερνήτου, ἔλαβον τὴν στοιχειώδη ἐκπαιδεύσιν αὐτῶν ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ. Ἐκ τούτων ὀφείλομεν ν' ἀναγράψωμεν τὸν Φίλιππον Κινῶν ἰδιαιτέρον γραμματέα τοῦ Κυβερνήτου κόμητος Καποδιστρίου, τὸν παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἑσωτερικῶν Τυτμακτάρχη καὶ ἔπειτα Ἑλληνικὸν ἐν Ἰωαννίνοις Πρόξενον Σκαρλάτον Ῥωσέτον, τὸν παρὰ τῷ Ὑπουργείῳ τῶν Ἑκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως εἰσηγητὴν Δ. Πετροκόκκινον, τὸν Πρόεδρον τῶν ἐν Ἀθήναις Ἑρετῶν Γ. Φλογαίτην καὶ αὐτὸν τὸν ἐπὶ διπλωματικῇ ἱκανότητι διακεκριμένον προσφιλεῖ πκντὶ Ἕλληγι Ἀλέξανδρον Ραγκαβῆν, τοὺς συνταγματάρχας Δ. Μικραμπούτην, Κ. Νικολαΐδην, Δ. Κυπριανόν, Ἀρισταίδην Χρυσοβέργην καὶ πολλοὺς ἑτέρους ἀξιωματικούς τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ καὶ κατὰ μὲν τὰς ὡς τὸν Φωτιάδην, Μοσχόπουλον κλπ. τὸν διδάτκαλον Δημ. Καψάλην, Ἰωάννην Νικολαΐδην, Δημ. Δεσποτόπουλον καθηγητὴν τῶν μαθηματικῶν ἐν τῇ ἐν Πειραιεῖ Σχολῇ τῶν Εὐελπίδων καὶ τὸν Μιχαὴλ Κωνσταντινίδην διδάσκαλον τῶν μαθηματικῶν ἐν Μετολογγίῳ κλπ. Ἡ Ὁδησσὸς πράγματι δύναται νὰ καυχῇθῃ ὅτι συνετέλεσε μεγάλως οὐ μόνον εἰς τὴν προχρημάτισιν τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐθνικῆς ιδέας ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν περαιτέρω μόρφωσιν ἀνδρῶν λίαν χρησίμων καταστάσεων τῷ Ἑλληνικῷ Βασιλείῳ κατὰ τὰς ἀρχὰς ἰδίως τοῦ κυβερνητικοῦ αὐτῆς συστήματος. Ἀφ' ἑτέρου οἱ εἰς τὸ ἐμπόριον ἐπιδοθέντες ἰδίως ἐν τῷ ἐμπορικωτάτῳ τῆς Ὁδησσοῦ λιμένι μεγάλας ἡρξαν-

το ποιούμενοι προόδους ιδίως ἐν τῷ τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ σίτου ἐμπορίῳ, ἰδρύσαντες σπουδαίους ἐμπορικοὺς οἴκους, οὕτως ὥστε κατὰ τὸ 1835 ἔτος ἤδη ἐκ τῶν ὑφισταμένων πενήτηντα ἑπτὰ μεγάλων ἐμπορικῶν καταστημάτων τὰ εἴκοσι ἦσαν Ἑλληνικά. Ἴδου δὲ χάριν περιεργίης στατιστικὸς πῖναξ τῆς εἰς ρούβλια ἀξίας τῶν ἐξαχθέντων καὶ εἰσαχθέντων ἐν συνόλῳ παρ' αὐτῶν ἐμπορευμάτων.

Ἐμπορικὸς οἶκος	Εἰσαγωγή	Ἐξαγωγή
Ἰωάννης Ῥάλλης	646.834	1.989.490
Θεόδωρ. Ροδοκανάκης	1.215.636	578.900
Κωνστ. Παπουδάς	348.977	1.033.323
Ἀνστ. Μπούμπας	351.005	309.917
Νικόλ. Ἰγγλέσης	268.905	621.581
Μιχ. Μηλιώτης	701.060	86.866
Ἀντ. Πιττακὸς	314.586	335.330
Ἀλεξ. Μαῦρος	240.080	403.265
Πέτρ. Κόκκινος	154.930	391.340
Ἀνεψιοὶ Ὀμήρου	343.155	107.625
Ἰωάν. Μκύρου	—	287.150
Εὐστ. Σεβαστόπουλος	240.312	35.981
Θωμάς Βλάχακης	153.400	102.135
Κριωνᾶς Παπα Νικολάου	225.535	22.150
Δημ. Παλαιολόγος	147.547	95.443
Γεώργ. Βουτζίνας	151.010	32.707
Παῦλος Σταμέρος	147.635	75.401
Χρήστ. Βελαρῆς	114.100	105.652
Νικόλ. Δημητρίου	185.335	2.400
Παρκιστευᾶς Νικολάου	182.607	2.425
Γεώργ. Δικλεγμένος	155.183	1.600
Φίλιπ. Μπαμπαγιώτης	137.029	2.010
Γρηγ. Αὐγερινός	66.937	66.555
Γεώργ. Σκορδός	116.520	12.320
Γεράσι. Κούπας	76.245	30.404
Γρηγ. Μαρτσάλης	78.165	26.829

Ὁ ἐμπορικὸς ιδίως οἶκος τοῦ κ. Θ. Ροδοκανάκη κατεῖχε τότε ἤδη τὴν πρωτεύουσαν θέσιν. Ἐκτοτε ἡ θέσις τῶν τε ἐν Ὁδησσῷ καὶ τῇ λοιπῇ Νοτίῳ Ῥωσίᾳ ἐμπορευομένων Ἑλλήνων ἤρξατο λαμβάνουσα εὐρείας διαστάσεις καὶ κατέστη ὁ κύριος μοχλὸς τοῦ ἐν τῇ Νοτίῳ ταύτῃ ἐσχατιᾷ τῆς Ῥωσίας ἐμπορίου. Κατὰ πόσον ἐκ τούτου ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν γένει ὤ-

φαλήθη κρίνομεν περιττόν να προσθέσωμεν, έναπομένει ἡμῖν μόνον να κρίνωμεν ἐν βλέμμα καὶ ἐπὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐνταῦθα Ἑλληνισμοῦ ἰδίως τῆς ἀκραιότητος ἢ μὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ φρονήματος τῶν ἐνταῦθα ὁμογενῶν περὶ τοῦ ὁποίου θέλομεν ἐξετάσῃ περαιτέρω. Ἐνταῦθα κρίνομεν ἐπ'ἀνάγκης να μνησθῶμεν καὶ τοῦ οὐ σμικρὰν σπουδαιότητα κακτημένου γεγονότος δι' ἅπαντα ἐν γένει τὸν Ἑλληνισμόν, ἰδίως τὰ τῆς ἐκμαθήσεως ὑπὸ ἀρχαιολογικὴν καὶ ἱστορικὴν ἐποψιν τῆς χώρας ταύτης καὶ τῶν ἀρχαίων ἐν αὐτῇ Ἑλληνικῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μνημείων. Πρόκειται περὶ τῆς ιδρύσεως τῆς ἐν τῇ Νοτίῳ Ῥωσίᾳ Ἀρχαιολογικῆς καὶ Ἱστορικῆς Ἑταιρείας περὶ ἧς εἶχομεν ἤδη ἀναφέρῃ καὶ τοῦ ἐν Ὁδησσῷ ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου στενὴν σχέσιν ἀμφοτέρων ἐχόντων τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἐνταῦθα Ἑλληνισμοῦ διότι ἐνεργὸν μέρος ἔλαβον εἰς τοῦτα πλεῖστοι τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν. Κατὰ τὸν Αὐγούστου ἐτι τοῦ 1823 ἔτους ὁ Ῥώσος ἀρχαιολόγος I. Στεμπκόβσκις ὑπέδωκεν ὑπόμνημα τῇ κυβερνήσει περὶ τῆς ἐν τῇ Νοτίῳ Ῥωσίᾳ ἀνάγκης ἀρχαιολογικῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς ἀνασκαφῆς τῶν ἐν αὐτῇ εὑρισκομένων ἀρχαίων τάφων. Τὸ ὑπόμνημα τοῦτο Γαλλιστί γραφέν κρίνομεν εὐλογον να παραθέσωμεν ὥδε ἐν μετὰφράσει χάριν τῆς σπουδαιότητος αὐτοῦ.

ὑπόμνημα περὶ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν ἐν τῇ Νοτίῳ Ῥωσίᾳ.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι ἐν τῇ ἀρχαιότητι οἱ Ἕλληνες εἶχον κατειλημμένα διὰ τῶν ἀποικιῶν πάντα τὰ μεσημβρινὰ περάλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ Σκρματία ἤτε εὐρωπαϊκὴ καὶ ἡ ἀσιατικὴ καὶ ἡ Ταυρικὴ Χερσόνησος, ἐξ ὧν κατὰ μέρος ἀποτελεῖται τὴν σήμερον ἡ Νέα Ῥωσία περιελάμβανε πολλὰς πόλεις ἐπιστήμους ἐν τῇ ἱστορίᾳ, ἐξαφανισθείσας ἔπειτα ὑπὸ τῆς βρῦβαρότητος τῶν ἰκίωνων οἵτινες ἐπῆλθον μετὰ τὸν πολιτισμὸν τῶν Ἑλλήνων καὶ ὑπὸ τῶν ἐκ Βορρᾶ εἰσβαλόντων ἀγρίων στιφῶν. Μόλις σήμερον βλέπει τις τὰ ἔγνη τινῶν τῶν πόλεων τούτων, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ὁσημέρῃ ἐξαφανίζονται ἀλλὰ δὲ τελείως ἐξέλιπον, καὶ ἀγνοεῖται καὶ αὐτὴ ἡ θέσις ἣν κατεῖχον πολλὰ ἀποικίαι ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἱστορικῶν καὶ γεωγράφων μνημονευόμεναι.

Ὅτε δὲ ἡ Ῥωσία κατέλαβε τὴν Κριμαίαν ἐσώζοντο ἐτι τὰ τεῖχη τῆς Χερσονήσου, οἱ πύργοι αὐτῆς καὶ τινὰ τῶν οἰκοδομημάτων· ἀλλὰ σήμερον οὐδὲν ἄλλο βλέπει τις ἢ σωρὸν ἐρείπων. Ἡ νέα πόλις, ἡ Σεβαστοπόλις παρὰλαμβάνουσα τὸ ὕλικόν αὐτῆς ἐκ τῆς παλαιᾶς, μετ' οὐ πολὺ θὰ ἐξαφανίσῃ τὰ ἔγνη αὐτῆς ὡς τὸ Ἰλιον καὶ τὸ Σίγειον ἐξηφάνισαν τὰ τῆς παλαιᾶς Τροίας. Τὸ Νυμφαῖον, τὸ Παντικάπαιον, ἡ Τάναϊς ἦσαν πόλεις ἄξιαι λόγου ἐν τῇ ἀρχαιότητι, ἀλλὰ νῦν ἀγνοεῖται ποῦ ἀκριβῶς

ἔκειντο. Ἀξία λοιπὸν κυβερνήσεως πεφωτισμένης θὰ ᾔητο νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἀπὸ τῆς λήθης διάσωσιν τῶν ὑπολειπομένων λειψάνων τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ, ὅσοι δὴ ποτε ἀσθενῇ καὶ ἂν εἶνε αὐτά· διότι αἱ μέχρι τοῦδε μεμονωμέναι φιλαρχαίω τινῶν ἔρευναι παρήγαγον εὐάρεστον πῶς ἀποτέλεσμα περὶ τῶν κατὰ τὸν Εὐξεῖνον Πόντον ἀποικιῶν. Ἡ δὲ κυβερνήσις ὑποστηρίζουσα τὰς ἐρεῦνας ταύτας καὶ συντελοῦσα εἰς τοῦτο δι' οὐχὶ μεγάλης τινὸς δαπάνης καὶ διὰ τῶν μέσων ὧν δύναται νὰ ποιήσῃται χρῆσιν, θὰ προῆγε θαυμασίως τὰς γνώσεις ἡμῶν περὶ τῆς ἐν τῇ ἀρχαιότητι κατὰστάσεως τῶν ἐπαρχιῶν τούτων.

Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου, ὅπερ ἔσται τῇ ἐπιστήμῃ ὠφελιμώτατον ἐπ' ἀνάγκης νὰ ἐνασχοληθῇ κατὰ πρῶτον περὶ τῶν δε τῶν πραγμάτων.

α) Νὰ ἀναζητήσῃ πάντα τὰ ἔχνη πασῶν τῶν ὑπὸ Ἑλλήνων κατοικουμένων πόλεων κατὰ τὰ δόρεια περάτια τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Ἀζοφικῆς καὶ νὰ ὀριθῇ κατὰ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς εἰς τίνας τῶν πόλεων ἢ κωμοπόλεων δυνατόν νὰ ἀνήκωσιν. Οὕτω δὲ θὰ κατορθωθῇ ὥστε νὰ ἀνευρεθῇ ποῦ ἔκειντο τὰ Νυμφαῖον, ἡ Φαναγορία καὶ τοσαῦτα ἄλλα μέρη, ὧν ἀγνοεῖται σήμερον ἡ θέσις.

β) Νὰ πρὸςγγεληθῶσιν οἱ ἀξιοματικοὶ τοῦ μηχανικοῦ νὰ συντάξωσι σχέδια τῶν πόλεων καὶ τῶν οἰκοδομημάτων ὧν σώζονται πρὸς ἔχνη τινὰ, ὡς ἔπραξαν περὶ τῆς πόλεως Ὀλβίας, νὰ συντάξωσι τοπογραφικοὺς πίνακας πάντων τῶν μερῶν ἐνθ' ἔτι σώζονται λείψανα τῆς ἐργασίας τῶν ἀρχαίων.

γ) Νὰ γείνωσιν ἀνασκαφαὶ ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς τόποις πρὸς ἀνακάλυψιν διαφόρων ἀρχαιολογικῶν πραγμάτων καὶ μάλιστα ἐπιγραφῶν καὶ νομισμάτων πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ὑπαρχόντων κενῶν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν. Νὰ περιγραφῶσι δὲ πάντα τὰ ἀνευρισκόμενα καὶ νὰ κατατεθῶσιν ἐν Μουσείοις.

Ἐπιτραπῆτω μοι ἤδη νὰ ὑποδείξω τὰ διάφορα μέρη καθ' ἃ εἶνε δυνατόν νὰ γείνωσιν τινες ἐργασίαι μετὰ τινος ἐλπίδος ἐπιτυχίας.

Πιθανώτατα ἡ πόλις Ἀκκερμαν κεῖται ἐπὶ τῆς Ὀφιοῦσης ἢ Τύρκας, ἥς ἀνευρέθησάν τινες νομίσματα. Πρέπει δὲ νὰ βεβαιωθῇ ἐὰν σώζονται ἔχνη τῆς ἀρχαίας Ὀφιοῦσης καὶ νὰ προσδιορισθῇ ἡ ἀκριβὴς αὐτῆς θέσις.

Τὸ αὐτὸ ὀφείλει νὰ γείνη καὶ ἐν Ὀβιδιοπόλει ἐνθ' ἄλλοτε εὐρέθησαν ἀρχαιότητές τινες καὶ ἐφ' ἧς ἔκειτο κατὰ τὰ φαινόμενα ἡ πόλις Νικωνία. Νεωστὶ ἀνευρέθη ἐν Ὀδησσῷ ἀρχαῖον ἀγγεῖον ἐξ ἐπτης γῆς· δύναται δὲ τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι τὸν τόπον τῆς Ὀδησσοῦ κατεῖχε ποτε ὁ πελαγὶς τῶν Ἰστροίων λιμὴν ἀλλὰ διὰ τὴν ἀφάνειαν αὐτοῦ δὲν πιστεύω ὅτι θὰ ἀνευρεθῶσιν ἄξιαι λόγου ἀρχαιότητες, ἐν ᾧ τοῦναντίον ἐν Ὀλβίᾳ ἐπιστήμῃ ἐν τῇ ἀρχαιότητι ταύτῃ πόλει, ἥς τὰ εἰρηπια ραίνονται ἔτι πρὸς τῷ χωρίῳ Ἰλγίνσκου, πλεῖστα ὅσα νομίσματα πολύτιμα καὶ ἐπαρχοκαὶ πλείστου

λόγου ἄξιον διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς πόλεως ταύτης καὶ τῶν περὶ λαῶν εὐρέθησαν. Ἐπάρχει δὲ ἐλπίς ὅτι γινομένων ἀνασκαφῶν ἐν τῇ Ἀκροπόλει αὐτῆς θὰ εὐρεθῶσι καὶ ἄλλα· διότι ἐν τῇ Ἀκροπόλει ἐφυλάσσοντο ἐπὶ λίθου κεκρυμμένα τὰ ψηφίσματα τῶν πόλεων. Ἰσως δὲ ἐὰν ἀνασκαφῶσι καὶ οἱ περὶ τὰ εἰσπία τῆς πόλεως ἀνεξερευνήτοι πολυάριθμοι τάφοι, εὐρεθῇ τι ἄξιον λόγου. Ἐπειδὴ δὲ ὁ χώρος ἐφ' οὗ κεῖνται τὰ εἰσπία τῆς Ὀλβίας ἀνήκει τῷ κόμητι Κουσελέφ Βεσβορόδκω, ἐπὶ ἀνάγκας εἶνε γὰρ ζητηθῇ πρῶτον ἢ ἄδεια αὐτοῦ πρὸς ἐναρξιν τῶν ἀνασκαφῶν.

Ἡ νῆσος Βερεζάν ἥτις εἶχε ναὸν καθιερωμένον ὑπὸ τῶν Ὀλβιοπολιτῶν εἰς τὸν Ἀχιλλέα ἵσως διασώζει ἔχνη τινὰ τοῦ ναοῦ τούτου καὶ τινὰς ἐπιγραφάς. Ὡσαύτως δὲ πιθανὸν καὶ τοῦ ναοῦ τῆς Δήμητρος καίμένου ἐπὶ τοῦ ἀκρωτηρίου τοῦ Ἰππολάρχου τοῦ νῦν ἀνοικζομένου Στανισλαύφ. Δὲν πιστεύω δὲ πᾶσα ἡ ἐκτασις τῶν παρχλίων ἀπὸ Δνειέπου μέχρι Σεβαστουπόλεως γὰρ ἔχη τι ἄξιον λόγου πρὸς ἀνασκαφάς· ἀλλὰ καλὸν ὅπως δῆποτε θὰ ᾔητο γὰρ ἐξερευνηθῇ ὁ χώρος ἐν ᾧ ἔκειτο ἡ πόλις Κερήνη κτλ.

Ὅσαι πόλεις ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταστραφεῖσαι ἀπέμειναν ἔρημοι καὶ ἀνατοίκτηι, ἢ ἐπὶ τῶν εἰσπίων αὐτῶν ἐκτίσθη ἀτηρόν τι οἰκοδόμημα αὐταὶ ἔδωκαν εἰς ἡμᾶς πλείονα μνημεῖα ἢ αἱ ὑπὸ πολυκρίθμου λαοῦ διαρκῶς κατῳκημέναι· καὶ ὁ λόγος εἶνε σαφής. Τῶν μὲν πρώτων τὰ μνημεῖα εὗρισκον ὑπὸ τὴν γῆν τεθαρμμένα ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς καταστροφῆς αὐτῶν, οὐδεὶς δὲ διανοήθη γὰρ τὰ ἐκθάψῃ, ἐν ᾧ τὰ τῶν ἄλλων κατὰ μικρὸν ἐξηφανίσθησαν καθ' ὅσον οἱ μεταγενέστεροι κάτοικοι οὔτε τὴν αὐτὴν θρησκείαν ἔχοντες οὔτε τὸ αὐτὸ πολίτευμα, οὔτε τὰς αὐτὰς δοξασίας, εἶχον χάριν ὕλης πρὸς οἰκοδομὴν τῶν νέων αὐτῶν οἰκοδομημάτων. Τὸ ἔδαφος ἀδικλείπτως ἀνικινοῦμενον ἀπώλεσε πάντα αὐτοῦ τοὺς θησαυροὺς οὐδενὸς διαφυλαχθέντος γὰρ συντηρήσῃ κτίρια εἰς οὐδὲν χρησιμεύοντα. Καὶ οὕτως αἱ μὲν ἐπιγραφαὶ ἐξηλείφοντο, τὰ δὲ ἀγάλματα συνετρίβοντο, τὰ δὲ νομίσματα ἐχωνεύοντο. Καὶ δι' αὐτὰ τὰ εἰσπία τῆς Ὀλβίας καὶ τὰ τῶν ἄλλων πόλεων τοῦ Βοσπόρου ἀφθονοῦσιν ἔτι εἰς μνημεῖα οὐχὶ δὲ καὶ τὰ τῆς Τύρκας, τῆς Χερσονήσου κτλ. Ἡ Θεοδοσία ἀντικατασταθεῖσα ὑπὸ μεγάλου ἐμπορικοῦ κέντρου ὑπὸ τοὺς Γενουαίους καὶ τοὺς Ὀθωμανοὺς εἶνε ἡ πρῶτη τῶν πόλεων τῆς Κριμαίας πτωχοτάτη καὶ τὰ μάλιστα ἐστερμένη Ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων.

Γνωστὸν δὲ εἶνε ὅτι ὑπῆρξαν διαδοχικῶς δύο πόλεις Χερσόνησοι ὁμώνυμοι ἄλλ', ἐπὶ διαφόρου θέσεως καίμεναι, ἡ ἀρχαιότερα τούτων ἦτο κατεστραμμένη ἤδη ἐπὶ Στράβωνος· τῆς νεωτέρας Χερσονήσου ὁ περίβολος εἶνε λίαν καταφανεὴς καὶ εὐκόλον γὰρ σχεδιασθῇ. Πολλὰ ἐρρέθησαν καὶ ἐγράφησαν περὶ τοῦ διαστήματος ναοῦ τῆς Ταυρικῆς Ἀρτέμιδος, ἀλλὰ μόνη ἡ τύχη δύναται γὰρ καταστήσῃ ἡμῖν γνωστὴν τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ θέσιν.

Ἡ δημοκρατία τῆς Χερσονήσου κατελάμβανε ὅλην τὴν Χερσόνησον με-

ταξὶ τοῦ ὄρμου τῆς Σεβαστουπόλεως καὶ τοῦ λιμένος Βαλκκλαβᾶ, ἣν δὲ Στράβων ὀνομάζει μικρὴν Χερσονήσον. Ὁ ἰσθμὸς ἐκλείετο διὰ τάφρου καὶ τείχους ἐκτεινομένου ἀπὸ τοῦ λεγόμενου Στενοῦ λιμένος, μέχρι τοῦ τῶν Συμβόλων ἦτοι τοῦ Βαλκκλαβᾶ. Καλὸν εἶνε νὰ γείνωσιν ἐνταῦθα ἐρευναι περὶ τῆς ἀρχαίας τοποθεσίας τοῦ μέρους τούτου τῆς Κριμαίας τῆς διηγήσεως τοῦ Στράβωνος λαμβανομένης ὡς ὁδηγοῦ.

Δὲν συμφωνῶ μετὰ τῶν ἀσπαζομένων τὴν γνώμην τοῦ σοφοῦ Χάβλιτς ὅτι πᾶσα ἡ ἑκτασίς τῆς χερσονήσου ἡ μετὰ τὸ Σεβαστουπόλεως καὶ Βαλκκλαβᾶ κατελαμβάνετο ὑπὸ τῆς πόλεως Χερσονήσου, ἥτις τότε ἔπρεπε νὰ εἶνε κατὰ τὸ μέγεθος ἴση πρὸς τοὺς Παρισίους ἢ τὸ Λονδῖνον καὶ ἔτι μείζων. Τὰ καθ' ἑκαστὴν τὴν ἑκτασιν ταύτην διεσπαρμένα εἰσέλπια ἀνῆκον πιθανῶς εἰς οἰκίαις ἀγροτικαῖς τῶν Χερτονησιτῶν, τὰ δὲ μετὰ τὸ ὑπάρχοντα κανονικὰ διαχωρίσματα δὲν εἶνε αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὰ ὁδοὶ τῶν κτημάτων μετὰ τῶν ὁποίων ὑπῆρχον ὁδοί. Δὲν εἶνε λοιπὸν πιθανὸν ὅτι ἐν τῷ χώρῳ τούτῳ δύνανται νὰ εὑρεθῶσιν ἄξια λόγου ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα.

Εἶπον ἤδη ὅτι ἐλάχιστοι ὑπάρχουσιν ἐλπίδες περὶ ἀνευρέσεως Ἑλληνικῶν ἀρχαιοτήτων ἐν Θεοδοσίᾳ. Ἀλλὰ καθ' ἑκαστὴν ἔμως τὸν Βόσπορον ὁ ἀρχαιολογὸν ἔχει εὐρὴν στάδιον παλαιογραφικῶν ἐρευνῶν. Ἡ ἀρχαία μοναρχία τῶν Βοσπορικῶν ἢ πλέον τῶν ὀκτὼ ἑκατονταετηρίδων ἀδικλείπτως παραταθεῖσα βεβαίως θὰ κατέλιπεν ἔχνη ὑπάρξεως πολὺ μείζονος λόγου ἄξια τῶν μέχρι τοῦδε ἀνακλυφθέντων, καὶ πέποιθα ὅτι ἡ κλασικὴ αὕτη γῆ κρύπτει μέγαν ἀριθμὸν μνημείων περιέργων καὶ χρησιμοτάτων εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν κατοικησάντων ἐν αὐτῇ λαῶν. Πρὸς ταύτην λοιπὸν ἰδίᾳ τὴν χώραν ἐρεῖλουν νὰ τρεπῶσιν αἱ ἐρευναι τῶν ἐνθέρμων φιλαρχαίων καὶ δὴ πρὸς τὸ Κέρτες πρώτιστα πάντων τῶν ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς μερῶν. Διότι ἐκεῖ ἤκμαζεν ἡ πρωτεύουσα τοῦ Βοσπόρου, τὸ Παντικαπκίον, ἡ μητρόπολις πολλῶν ἄλλων προκχειμένων πόλεων. Αἱ πρὸ ὀλίγου γενόμεναι ἀνασκαφαὶ τῶν περὶ τὸ Κέρτες τάφων ἀνέδειξαν πολλὰ περίεργα πρᾶγματα ἀλλὰ πολὺ τιμιώτερα διὰ τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν θὰ ἀνευρίσκοντο, ἐὰν ἐγίοντο ἀνασκαφαὶ ἐν τῇ πόλει καὶ μάλιστα ἐν τῇ Ἀκροπόλει αὐτῆς ἥτις εἶνε διάσημος ἕνεκα τοῦ ἐν αὐτῇ θανάτου τοῦ μεγάλου Μιθριδάτου. Ἐπὶ ἀνάγκας δὲ εἶνε ἄνευ ἀκρόαζης νὰ συνταχθῇ σχεδὸν τοῖς περιβάλοι τοῦ Παντικαπκίου, διότι ὁσημέρχι τὰ ἔχνη αὐτοῦ ἐξαφανίζονται. Τὸ ἐν Κέρτες ἄθλιον Ὀθωμανικὸν φρούριον πρέπει νὰ κατεδαφισθῇ· εἴμχι δὲ πεπεισμένος ὅτι πολλὰ ἐν αὐτῷ θὰ εὑρεθῶσι, διότι εἰν' ἐκτισμένον διὰ μαρμάρων προερχομένων ἐκ τῶν ἐρείπειων τοῦ Παντικαπκίου. Ὡσαύτως νὰ γείνωσιν ἀνασκαφαὶ καὶ ἐν τῷ χώρῳ ἐν ᾧ ἔκειτο τὸ Μυρμήκιον ἐνθα φαίνονται ἔτι θεμέλια οἰκοδομημάτων. Καθ' ὅλου δὲ ἐν τῷ μέρει τούτῳ τοῦ Βοσπόρου, ὅπου κατὰ κλύπτειται ὑπὸ ἐρείπειων ὀφεί-

λαμεν νὰ ἀναζητήσωμεν τὰ ἔχνη τοῦ Νυμφαίου, τῆς "Ακρας, τοῦ Παρθενίου κλπ.

α"Ετι πλουσιωτέρα θὰ εἶνε ἡ Ἀσιατικὴ ὄχθη, ἐνθα ἤκμαζον πολλαὶ πόλεις, ὡς ἡ Φανκγορίκ, αἱ Κῆποι, ἡ Ἑρμώνασσα, ἡ Γοργίππεικ, ἡ Κοροκονδάμη, τὸ Ἀχίλλειον, ἡ Κεμερίκ, ἡ Τυράμβη κλπ., οὐδεμιᾶς δὲ τούτων ὠρίσθη ἔτι ἀκριδῶς ἡ θέσις. Αἱ ἐρευνᾶν πρέπει νὰ ἐπεκταθῶσι μέχρι τοῦ Ταγκάιδος, διότι σπουδαία θὰ ᾔητο ἡ ἀνακάλυψις ἰχνῶν τινῶν τῆς δμωνόμενου πόλεως, Ἑλληνικῆς ἀποικίας ἐμπορικωτάτης, ἥς ἀγνοεῖται ἡ θέσις εἴτε διότι ἐκαλύφθη ὑπὸ ἑτέρας τινὸς πόλεως, εἴτε διότι ἐξηφανίσθη ὑπὸ φυσικῆς τινος μεταβολῆς.

Διατρέχοντες τὰς ὄχθας τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης ὀφείλομεν νὰ μὴ περῶμεν τὴν πληθὺν τῶν τόμβων καὶ τῶν ἐπ' αὐτῶν ἰσχυμένων ἀγαλμάτων λίαν θαναύσου τέχνης, περὶ ὧν οὐδεὶς ἔτι ἠρεύνησε δεόντως εἰς τινὰ λαὸν ἀνήκουσι τὰ περιέρχεται ταῦτα μνημεῖα.

Εὐχτέον εἶνε τὸ ἔδαφος τῆς Νοτίου Ῥωσίας, ὅπερ εἴθει ἀρχαίων μνημείων νὰ ἐξερευνηθῇ τακτικῶς ἵνα αἱ ἀπὸ τοσοῦτου ἤδη χρόνου ἐκφραζόμεναι εὐχαὶ τῶν φιλαρχαίων προημετωθῶσιν ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ εἰς τὴν ἐνεπιστεύθησαν αἱ τύχαι τῆς ἀξιολόγου ταύτης χώρας.

Ἐν Ὁδησσῷ κατ' Αὐγούστον τοῦ 1823.

Ι. Στεμπκόβσκη

Ἐνεκα τοῦ ὑπομνήματός τούτου ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰδὲ Νικολάου τοῦ Α' ἐγένοντο αἱ ἀρχαιρετικαὶ τῆς Ἑταιρίκας ταύτης τῇ 23 Ἀπριλίου 1839. Ἰδρυτῆς αὐτῆς ἐγένετο ὁ γνωστὸς τῷ Πανελληνίῳ προσφιλὴς ἡμῶν Ἀλέξ. Στούρτζας, ἐνεργὰ δὲ μέλη ἐκ τῶν ὁμογενῶν ἡμῶν ὁ προσβύτερος Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος ὁ ἐξ Οἰκονόμων καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις Πιττάκης. Προστάτης δ' αὐτῆς ἀνεκηρύχθη ὁ τότε διάδοχος αἰοίδιμος Αὐτοκράτωρ Ἀλέξανδρος ὁ Β', ἐδόθη αὐτῇ παρὰ τῆς Κυβερνήσεως χρηματικὴ ἐπιχορήγησις ἐξ 1428 ρουβλ. ἐτησίως μετὰ τοῦ δικειώματος νὰ ποιῆται ἀνεστειλῆς καὶ ἀρχαιολογικῆς ἐρευνᾶς ὅπου ἂν βούληται ἐν τῇ Νοτίῳ Ῥωσίᾳ. Κατὰ τὸ 1842 δὲ ἔτος ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ τῆς Ὁδησσοῦ παρεχωρήθη τῇ Ἑταιρείᾳ οἰκοδόμημα ὅπως χρησιμεύσῃ ὡς Μουσεῖον ὅπερ ἐπισκευασθὲν μετὰ ταῦτα μένει ἄχρι τοῦδε τοιοῦτον. Εἰς τὸ ἐν λόγῳ Μουσεῖον ἔκτοτε ἤρξαντο συρρέουσιν πανταχόθεν πολλὰ δωρεὰ μνημείων τῆς ἀρχαιότητος, κοσμημάτων, βιβλίων, χειρογράφων κλπ. παρὰ διαφόρων λογίων καὶ φιλομούσων ἀνδρῶν, ἐν οἷς καὶ τινες ὁμογενεῖς ὡς ὁ ἐν Σμύρνῃ Πρόξενος κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τῆς Ῥωσίας Γ. Δεστούνης, ὁ ἐν Βερδιάνσκη ἔμπορος Ζήνος, ὁ Α. Νέγρης, ὁ Ἀλ. Στούρτζας, ὁ ἐν Σουλινᾷ ἔμπορος Σιδερόης. Ἐν ταῖς τέσσαρτιν αἰθούραις τοῦ Μουσείου τούτου ὑπάρχουσι τὴν σήμερον πλεῖσται ὅσαι ἀρχαιότητες τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐν γένει καὶ ἰδίως τοῦ

ἐν τῇ Νατίφ Ρωσίχ, προσερχόμεναι ἐκ τῆς Νήσου Λεύκης (νῦν Φειδονήσι), Τύρας (νῦν Ἀκκερμάν) Νικωνίχας (νῦν Ὀβιδιοπόλεως), Λιμένος Ἰστρια-
νῶν (νῦν Ὀδησσού), Ὀλβίχας (νῦν κώμη Παρούτινο) Φρουρίου Ἀλέκτορος
(νῦν Ὀτζάκοβ), Δρόμου Ἀχιλλέως (νῦν Τενδρόβσκαγια Κοσά), Νεαπόλεως
(παρὰ τῇ Συμφερουπόλει), Χερσῶνος (παρὰ τῇ Σεβαστουπόλει), Λιμένος
Συμβόλων (νῦν Μπακκλαβᾶ), Θεοδοσίας, Παντικκπαίου (νῦν Κερτζίου)
κλπ. ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν, ὡσχύτως δὲ ἐξ Ἀθηνῶν, Σμύρνης,
Ἐφέσου, Λέσβου, Θάσου, Ἀθωνος, Ἀμοργοῦ, Σύρου καὶ διαφόρων ἐτέρων
Ἑλληνικῶν χωρῶν. Παραθέτομεν λεπτομερῶς πάσας τὰς ἐν τῷ Μουσείῳ
τούτῳ Ἑλληνικὰς ἀρχαιοτήτας πρὸς γνῶσιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

α' Ἀρχαιότητες τῆς π. Χ. ἐποχῆς

1) Ἐπιγραφὴ Ἑλληνικὴ ἡμισφαιρική ἐπὶ ἀσβεστολίθου ἣν ἀποδίδει ὁ
ἀρχαιολόγος Βλάρεμβεργ τῷ βασιλεῖ τῶν Σκυθῶν Σκολούρω. (*Ides de la*
position des trois forteresses Tavroschythes p. 11). Εὗρέθη κατὰ τὸ 1827 ἐν
τοῖς περιχώροις τῆς Συμφερουπόλεως.

2) Ἑλληνικὸν διζῶμα ναοῦ, μαρμαρίνον κεκοσμημένον ἀναγλύφοις
κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην ἱεραρχικὴν τάξιν τῆς Ἀφροδίτης, τοῦ Ἑρμοῦ, τοῦ
Φοίβου καὶ τῆς Ἀρτέμιδος ἐξαισίως τέχνης τοῦ Γ' αἰῶνος π. Χ. εὗρέθη
ἐν Κερτζίῳ τῷ 1840 ἐν τῷ ἀρχαίῳ Παντικκπαίῳ.

3) Μαρμαρίνον τετράγωνον βῆθρον ἀνήκον τῷ ἀγάλματι τοῦ Ἑλλη-
νος Ἀγασικλήτου κεκοσμημένον ἀναγλύφοις παριστῶσιν στεφάνους ἀπο-
νεμηθέντας αὐτῷ ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τῆς αὐτονόμου Χερσῶνος
(παρὰ τῇ Σεβαστουπόλει) διὰ τὰς προσενεχθείσας παρ' αὐτοῦ τῇ πόλει
παντοίας ὑπηρεσίας. Τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀνήκει τῷ Β' π. Χ. αἰῶνι ἀνα-
καλυφθέν τῷ 1794.

4) Μαρμαρίνον μνημεῖον φέρον ἀνάγλυφον ἀπεικονίζον τὸν ῥήτορα τῆς
Ὀλβίχας Ποτάμωνα υἱὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου, ἰδρυθὲν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ
Διονυσίου Ἀλεξάνδρου. Ἀνεκαλύφθη ἐν Ὀλβίχῃ κατὰ τὸν Α' π. Χ. αἰῶνα.

5) Μέρος μαρμαρίνης μεγάλης στήλης ἰωνικοῦ ρυθμοῦ, ἀνηκούσης τῷ
ἐν Ἀθήναις νκῷ τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς εἶνε γε-
γλυμμένος ὁ Ἑλληνικὸς ἀριθμὸς ΔΙΗΙΙ (=15, σημερινῶν δέκατον πέμ-
πτον τμήμα τῆς στήλης). Ἐξ Ἀθηνῶν.

6) α') Μαρμαρίνος κορμὸς ἄνευ κεφαλῆς, Ἑλληνίδος παρθένου φερούσης
χιτῶνα καὶ πέπλον. β') μέρος μαρμαρίνου ἐξαισίῳ ἀρχαιοτάτου διζώμα-
τος ναοῦ. Εὗρέθησαν ἐν τοῖς ἐρείπιοις τῆς Χερσοννήσου. Ἀνήκει τῷ Γ' π.
Χ. αἰῶνι.

7) Μαρμαρίνον βῆθρον ἀγάλματος μεθ' Ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς περὶ χρη-
ματικῆς ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Ὀλβίχας ἀμαθίας τοῦ Καλλινίκου υἱοῦ τοῦ

Ευξείνου καὶ ἀνιδρύσεως τοῦ ἀγάλματος αὐτοῦ ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Βάγκου διὰ τὰς προσενεχθείσας παρ' αὐτοῦ τῇ πόλει ὑπηρεσίας. Ἐξ Ὀλβίας.

8) Ἐπιτάφιος τοῦ ἥρωος τῆς Ὀλβίας Στράτωνος τοῦ πρωτομάχου υἱοῦ τοῦ Χρήστου, μεθ' Ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς καὶ ἀναγλύφων ἐπὶ μικρᾷ τετραγώνου μαρμαρίνης πλάκῃ ἀνωθεν, τοῦ Στράτωνος ἐπιστρέφοντος ἐκ τοῦ ἀγῶνος οἴκαδε· κάτωθεν τὸ νεκρικὸν δεῖπνον ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ. Ἀνήκει τῷ Β' κίῳ π. Χ. Εὐρέθη ἐν Ὀλβίᾳ τῷ 1792.

9) α') βάζον μαρμαρίνον ἀγάλματος ἀφιερωμένου τῷ ἥρωι τῆς Ἰλιάδος Ἀχιλλεῦ τῷ ποντάρχῳ ὑπὸ τοῦ Ὀλβιοπολίτου Μεναστράτου β') Δύο τεμάχια ἐπ' ἀλλεῶν. γ') 11 τεμάχια πλάκας μαρμάρου τῆς Πάρου, ἀποτελοῦντα ἐν τῇ νήσῳ μέρος τῶν τοίχων τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀχιλλέως. δ') Δύο κέραμοι τῆς σκέπης τοῦ αὐτοῦ ναοῦ. ε') Αἰθίνη μύλη. Πάντα ταῦτα ἐκ τῆς νήσου Λεύκης εὑρεθέντα κατὰ τὰ 1839, 1841 καὶ 1842.

10) Μαρμαρίνον τεθρυλισμένον διάζωμα ἀπεικονίζον παιδαγωγὸν λούοντα παῖδα. Ἐξ Ὀλβίας.

11) Γλυπτὰ μαρμαρίνα τεμάχια εἰκονίζοντα πέντε ἀνδρας ἐν τῷ προνάῳ, ἐπιτάφιοι δύο ἀνδρῶν, προσφορὰ ὑπὸ οἰκογενείας ἀναθημάτων τῷ ναῷ, ῥαψῶδον παίζοντα λύραν καὶ νεκρὸν ἀκροώμενον αὐτοῦ. Ἐξ Ὀλβίας.

12) Τρίγωνος μετόπη τοῦ ἐν Ὀλβίᾳ τάφου τοῦ Νικηράτου υἱοῦ τοῦ Νικηράτου. Ἐξ Ὀλβίας.

13) Ἑρμάριον περιέχον ἑπτὰ ἀμφορεῖς τοῦ Παντικαπκίου διαφόρου μεγέθους. Ὡσαύτως εἰς τοιοῦτος καὶ ἕξ ἐκ Τύρκας καὶ Ὀβιδιοπόλεως.

14) Ἑρμάριον περιέχον ἐγγράφια νομίσματα τῶν τοῦ Ευξείνου Πόντου βορείων Ἑλληνικῶν ἀποικιῶν.

15) Κιβώτιον περιέχον συλλογὴν ἀντικειμένων εὑρεθέντων ἐν τῇ νήσῳ Λεύκῃ τ. ἔ. τεμάχια ἀμφορέων μετ' ἀναθηματικῶν ἐπιγραφῶν Ἀχιλλεῦ τῷ ποντάρχῳ· χάλκινα καὶ πήλινα ἀγαλμάτια· γυναικεῖα ψέλλια, δακτύλιοι σιδηροὶ καὶ χάλκινοι, ἀστράγκλοι, πήλινα φιάλαι κλπ.

16) Ἑρμάριον περιέχον ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ νομίσματα διαφόρων ἐποχῶν, χωρῶν, βασιλείων, πόλεων καὶ φυλῶν.

17) Ἑρμάριον περιέχον ἀρχαῖα σκεύη τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, ἀμφορεῖς, σκεύη, λυχνίαι κλπ. εὑρεθέντα ἐν Πομπηεῖ καὶ Καμπανίᾳ.

18) Κιβώτιον περιέχον ἀντικείμενα οἰκιακῆς χρήσεως τῶν Ἑλλήνων ἀποίκων τῆς Ὀλβίας καὶ τοῦ Παντικαπκίου, τ. ἔ. ἀργυροὺς στρεπτοὺς, μεταλλίνα κάτοπτρα, δακτυλίους, κλεῖδας, κύμβας, ξύλινα κτένη, χάλκινα τόξα κλπ. Ὡσαύτως δοχεῖα καὶ διάφορα ἕτερα ἀντικείμενα ἐξ Ἀθηνῶν, Σύρου καὶ Σμύρνης.

19) Κιβώτιον περιέχον νομίσματα εὑρεθέντα ἐν τῇ νήσῳ Λεύκῃ, ἐκεῖ δὲ μεταφερθέντα παρ' ἀρχαίων γαυτικῶν ὡς ἀναθήματα τῷ ναῷ τοῦ Ἀχιλλέως.

20) Ἐπιγραφὴ μαρμαρίνη ἀφιερῶσα τὸν Ἑλληνα Φοῖβον τῷ Ἀσκληπιάδῃ. Ἐξ Ὀδησσοῦ (νῦν Βάρνης).

21) Διόζωμα ναοῦ μαρμαρίνον φέρον γλυφὴν ἀπεικονίζουσαν τὴν Παλλάδα Ἀθηνᾶν μετὰ περικεφαλαίᾳς ὀπλισμένην διὰ τόξου καὶ ἀσπίδος. Ἐξ Ὀλβίας.

22) Μέρος ἐπιτάφiou μαρμαρίνου ἐν εἴδει ἀμφορέως μετὰ τινων μαινάντων γραμμάτων. Ἐκ Σμύρνης.

23) Ἀγχιμάτιον μαρμαρίνον Διὸς τοῦ Σεράπιδος καθήμενον ἐπὶ θρόνου, παρὰ τὸν πόδα αὐτοῦ καίται λέων. Ἐξ Ἐφέσου.

24) Μέρος μαρμαρίνης στήλης μετὰ ἐπιγραφῆς τῶν κατοίκων τῆς νήσου Λέσβου εἰς τιμὴν τοῦ Ἀβχίου υἱοῦ τοῦ Κόνωνος. Ἐκ Λέσβου.

25) Ἀγχιμα μαρμαρίνον (ἀκέφαλον) Ἑλληνας φέροντας μανδύαν. Ἐξ Ὀλβίας.

26) Ἐπιγραφὴ μαρμαρίνη φέρουσα τοὺς πρώτους στίχους ὑμνήσματος περὶ ἀμοιβῆς Φιλοκράτους τοῦ Ἐπιδαρνίου. Ἐκ Βάρνης.

27) Δύο τεμάχια ἀνγλύφων μαρμαρίνων ἀπεικονιζόντων α') Βάκχον καθήμενον καὶ ὑποστηριζόμενον ὑπὸ νεανίου. β') Βάκχον καθήμενον ἐπὶ τίγρει καὶ περικυκλούμενον ὑπὸ Μαινάδων καὶ Φαύνων. Ἐκ Βάρνης.

28) Ἐπιγραφὴ Ἑλληνικὴ τρεῖς ἀφιερῶσαι α') Τὸν Ποσειδῶνα υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος τῇ Ἀθηνᾷ τῇ Αἰνδίᾳ. β') Τὴν Εὐπαρίην θυγατέρα τοῦ Ἡρακλείτου τοῖς ὑποχθονίοις θεοῖς. Εὐρέθη ἐν τοῖς περιχώροις τῆς Συμφερουπόλεως ἐνθα κατὰ Βλάρεμβεργ ἐκαίτο ἡ Νικόπολις τῶν Σκυθῶν.

29) Μαρμαρίνος ἐπιτάφιος μετὰ ψηφισμάτων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως Αἰγιάλου.

30) Κεφαλαὶ μαρμαρίνοι τοῦ Αὐτοκράτορος Νέρωνος, κατὰ τὸ Ῥωμαικὸν ἔθος ἀγενείου. Ἐξ Ἀθηνῶν.

31) Μαρμαρίνοι ἐπιτάφιοι ἀνεικονίζοντες α') Ἑλληνίδα ἱσταμένην παρὰ τῷ νάρθηκι. β') Θνήσκοντα Ἑλληνα. γ') Ἑλληνίδα μετὰ κόρης παρισταμένης. Ἐκ Χερσονήσου.

Καὶ πολλὰ ἕτερα κατωτέρως ἀξίως ἀρχαιότητες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

β' Ἀρχαιότητες τῆς Βυζαντινῆς ἐποχῆς.

1) Τεμάχια τεσσάρων μαρμαρίνων στηλῶν ναοῦ μετ' ἀπεικονίσματος πρωτοτύπων χριστιανικῶν στυλῶν τοῦ Δ' αἰῶνος, μετὰ τῶν ἀνηκουσῶν ταῖς στήλαις τεσσάρων βάσεων. Ἐκ τῶν ἐρείπιων τῆς Χερσονήσου.

2) Κιονόκρανον ἐστολισμένον διὰ φύλλων γεγλυμμένων ἀκάνθου ἀνῆκον ἐπὶ τῶν τεσσάρων χριστιανικῶν ναῶν τῆς Βυζαντινῆς Χερτῶνος.

3) Δύο μαρμαρίνα κιονόκρανα, τετράγωνα, ἐστολισμένα διὰ φύλλων ἀκάνθου καὶ περιθωρίου. Εὐρέθησαν ἐν τοῖς ἐρείπιοις τῆς Βυζαντινῆς Χερ-

σῶνος, ἀνήκοντα τῷ χριστιανικῷ ναΐσκῳ ἀνεγερθέντι εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Ἀνδρέου ἢ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος ἐπισκόπου Ρώμης, ἐξορισθέντος εἰς Χερσῶνα (κατὰ τὸ 73 ἔτος π. Χ.)

4) Ἐπιγραφὴ Ἑλληνικὴ μετὰ μεγάλου σταυροῦ εἰς μνήμην τῆς διὰ τειχῶν καὶ πύργων ὁχυρώσεως τοῦ Βελιγρκδίου (τ. ἔ. τοῦ φρουρίου Ἀκκερμάν) κατὰ τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Ὀθωμανῶν ἀνεγερθέντων ὑπὸ τοῦ βοεβόδα τῆς Μολδαβίας Στεφάνου Δ' βυτιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 1458—1504. Ἐξ Ἀκκερμάν.

5) Δώδεκα μαρμαρίνα τεμάχια. α') Εἰκονοστάσιον Χερσῶνος. β') Βήματος ἐνθα ἀνγκινώσκεται τὸ εὐαγγέλιον καὶ ὁ ἀπόστολος ἀνήκοντος τῷ ναΐσκῳ τῆς Χερσῶνος περὶ οὗ προείπομεν καὶ οὗ τινος τὰ εἰρεῖπια ἄχρι τοῦδε διακρίνονται ἐπὶ τῆς ἀκτῆς.

6) Βάθρον ἀγάλματος μεθ' Ἑλληνικῆς ἐπιγραφῆς, ἀφιερούσης τὸν βασιλέα Τεῦρανὸν τῷ Διὶ καὶ τὴν σύζυγον αὐτοῦ Ἐλιάν τῇ Ἥρᾳ. Ὁ Τεῦρανὸς ἐβασίλευσεν ἀπὸ τοῦ 276—279 μ. Χ. Ἐκ Κερτζίου.

7) Κιβώτιον περιέχον χειρόγραφα. α') Φύλλα ἀρχαίων Ἑλληνικῶν Εὐαγγελίων καὶ ἀποστόλων ἐπὶ περγαμηνῆς γεγραμμένων. β') Ἅλλοτερον ἐπὶ περγαμηνῆς μετὰ τῶν μὴ ἐσθλασμένων εἰκόνων τῶν Εὐαγγελιστῶν Ματθαίου καὶ Μάρκου καὶ ὑποσημειώσεως περὶ τῆς κατὰ τὸ 1121 ἔτος ἀγορᾆς αὐτοῦ μεταφέρθη ἐξ Αἰγύπτου ὑπὸ τοῦ κόμητος Βεντζεσλάβ Ρζεβίνσκι τῷ 1828.

8) Ἑρμάριον περιέχον ἱερὰ σκεύη τῆς Ἀνατολικῆς Ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, χρυσοῦς καὶ χαλκίνοις ἐπιταφίους πρωτοτύπους σταυροῦς τοῦ Δ', αἰῶνος.

9) Κιβώτιον περιέχον πρωτότυπα γράμματα καὶ ἔγγραφα τῶν Ἑλλήνων Πατριαρχῶν περὶ τῆς νοτίου Ρωσίας.

10) Ἐπιτάφιος Βυζαντικὸς ἐπὶ ἀσβεστολίθῳ, ἀπεικονίζων ἄνωθεν φεφραγμένον βασιλέα μετὰ τῆς συζύγου αὐτοῦ, κάτωθεν κλίμακα πλαγίως ἱσταμένην. Ἐκ Χερσῶνος.

Καὶ πολλὰ ἕτερα ἀντικείμενα κατωτέρως ἀξίως.

Ἐκτὸς τούτων ἐν τῷ μουσεῖῳ τούτῳ ὑπάρχουσιν ἀντικείμενά τινα ἀνήκοντα τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις οὐχ ἥττον ἐνδιαφέροντα ἡμᾶς ὥπως λ. χ. τρεῖς σημαῖαι καὶ τρεῖς ἱπποῦριδες (τούγια) ἅτινα ἐχρηματοῦντο ὑπὸ τῶν Σουλτάνων τοῖς Φαναριώταις ἡγεμόσι τῆς Μολδαβίας· ἐδωρήθησαν δὲ τῷ Μουσείῳ ὑπὸ τοῦ κατόχου αὐτῶν Ὀσποδάρου Μιχαήλ Σούτζου ἐπίσης ἐντὸς ἰδιωτέρου κιβωτίου μετὰ πολλῶν χειρογράφων καὶ αὐτογράφων τοιχῶτα τοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου τοῦ Ε', τοῦ ἀρχαιολόγου Α. Θ. Παναχιδώρου, τῶν ὁπλαρχηγῶν Σ. Μαυρομιχάλη, Λάμπρου Κατζίδη, Γ. Σκαβροδῆ καὶ π.

Τὴν προσοχὴν ὁμοίως ἐκάστου Ἑλληνοῦ ἐπισύρουσι δύο ἱστορικὰ κειμήλια ὧν ἡ θέσις μᾶλλον ἤρμοζεν ἐν τῷ τῶν Ἀθηνῶν Μουσείῳ ἢ ἐν ταῦθα. Εἶνε δὲ ταῦτα δύο μικρὰ χαλύβδινα ἐμπροσθογεμῇ τηλεβόλῃ ἐγκαταλειφθέντα ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν τοῦ Ἱεροῦ Λόχου μετὰ τὴν ἐν Μολδαβίᾳ καταστροφὴν αὐτῶν ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὁχθῆς τοῦ Προύθου ἀπέναντι τοῦ Σκουλενίου. Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἡ θέσις τῶν δύο τούτων τηλεβόλων οὐχὶ μόνον ἤρμοζεν ἀλλ' ὀφείλε πάντως νὰ εἶνε ἐν τῷ τῶν Ἀθηνῶν Ἐθνικῷ Μουσείῳ. Οὐδόλως φρονοῦμεν ἦτο δυσχερὲς ἡ παραχώρησις αὐτῶν ὑπὸ τῆς ἐν ταῦθα Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρίας τῇ συναινέσει βεβαίως τῆς Ῥωσικῆς Κυβερνήσεως ἐπ' ἀνταλλαγῇ ἑτέρας τινὸς ἀξίας λόγου Ἑλληνικῆς Ἀρχαιοτήτος ἐκ τῶν πρὸ ἡμῶν διπλῶν. Ἡδυνάμεθα προσέτι πλεῖστα, ὅσα ν' ἀναφέρωμεν περὶ τῶν ἐν τῷ Μουσείῳ τούτῳ Ἑλληνικῶν Ἀρχαιοτήτων καὶ τῶν μέχρι τοῦδε γινομένων ἀνασκαφῶν, κίτινες μεγίστην ἔχουσι σπουδαιότητα, καταπαύομεν ὁμοίως ἐλλείπει χώρου καὶ τοῦ κυρίου θέματος τῆς παρούσης μὴ ἀναφερομένου ἰδίως εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο.

Γ'

Ἐπέρχεται τέλος ἡ τελευταία περίοδος καθ' ἣν ὁ ἐν τῇ Νοτίᾳ Ῥωσίᾳ Ἑλληνισμὸς προσεκλήσατο νέαι μέλη, ἀρκούντως ἐνεργὸν πρόσωπον διαδραματίσαντα. Ἐγνοοῦμεν τὴν τῶν Κριμαϊκῶν ἐποχὴν, ὅτε ἡ Ῥωσία ἐκέρυξε τὸν κατὰ τῆς Τουρκικῆς προτελευταίου πόλεμον, «ὕπερ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ δεινοπαθουσῶν χριστιανικῶν ἐθνοτήτων», ὅπως ῥητῶς ἔλεγεν ἡ προκήρυξις τοῦ πολέμου. Ἡδύνετο ὁ Ἑλληνισμὸς ἰδίως ὁ ἐν ταῦθα νὰ μείνῃ ἀπῆλθῃ θεατῆς ὅτε ἐπρόκειτο περὶ τῆς τύχης τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ὅτε δὲ εἰτέτι ἡ ὁμόδοξος ἡμῶν δύναιτο ἡ προκίωνος ἐχθρὰ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν ἀντιπάλου δὲν ἐποίει εἰτέτι δικίρεσιν μεταξὺ τῶν τῆς Ἰλlyρικῆς Χερσονήσου ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας στεναζουσῶν ἐθνοτήτων, ὅτε Ἑλλήν ἢ Βούλγαρος, Σέρβος ἢ Μαυροβούνιος, Ῥωμοῦνος ἢ Ερζεγοβίνειος ἐν τοῖς ὄμμοις τῆς Ῥωσίας ἦσαν ἀπλῶς χριστιανοὶ ὁμόδοχοι αὐτῇ στεναζόντες ἐν τῷ ζυγῷ τῆς δουλείας καὶ ἀτενίζοντες πρὸς τὴν κραταίαν χώραν τῶν ἀπογόνων Πέτρου τοῦ Μεγάλου, ἐξ ἧς ἀνέμενον ἀρωγὴν, ὅτε ἐπὶ τέλους τὸ φάσμα τοῦ Πανσλαβισμού εἰσέτι ἐν τοῖς σπαργάνοις εὐρίσχετο, ἐν τοῖς σπουδαστηρίοις τῶν τῆς Μόσχας ἡγετῶν κυοφορούμενον ὅπως ἀναδραστήτῃ μεταγενεστέρως καὶ μετασχηματισθῇ εἰς ἐν ὁλόκληρον κόρμυ τοιούτης δικτάσεως προσλαβὼν καὶ ἀπασαν τὴν ἐν Ῥωσίᾳ κοινὴν γνώμην καθυποτάξαν.

Ἀμα ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τοῦ ἀγῶνος καὶ ἑκατοστῆς Ἑλλήνων πάσης τάξεως, ἔμποροι καὶ γεωργοί, ναῦται καὶ χειρῶνακτες ὁρμώμενοι ἐκ διαφορῶν χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, Τουρκίας καὶ ἐν γένει τῆς Ἀνατολῆς, ἔσπευ-

σαν νὰ τείνωσι χεῖρα βοηθείας τῇ Ῥωσίᾳ κατὰ τὴν κρίσιμον αὐτῇ τότε περίστασιν, σχηματίσαντες σῶμα ἐθελοντῶν, τὴν διάσημον ἐκείνην κατεστᾶσαν Ἑλληνικὴν λεγεῶνα τοῦ Αὐτοκράτορος Νικολάου ἐκ 2000 περίπου Ἑλλήνων συνισταμένην καὶ ὑπὸ πολλῶν διασήμων καταστάντων ἐνταῦθα Ἑλλήνων ἐπικρατηγῶν. Τίς δύναται νὰ λησμονήσῃ τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ Ἀριστείδου Χρυσοβέργη ὅστις παρὰ τὸν Σουλινᾶ μετὰ 25 μόνον Ἑλλήνων παρεκώλυσε τὴν ἀποδίδοσιν ὁλοκλήρου ἐξ 700 ἀνδρῶν συγκείμενου στρατιωτικοῦ σώματος τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ, ὅτε αὐτὸς ὁ Ἀγγλος ναύαρχος Δοένδας ἠγγέλλεν ἐν τῇ ἀπὸ 8 Ἰουλίου 1854 ἐπισήμῳ αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἀγγλικὴν Κυβέρνησιν ἐκθέσει αὐτοῦ ὅτι ἰσχυρὸν Ῥωσικὸν σῶμα (ὡς ἐφάνη αὐτῷ ἢ ὁρᾷ ἐκείνη τῶν Ἑλλήνων ἐθελοντῶν) παρεκώλυσε τὴν ἀποδίδοσιν τοῦ Ἀγγλικοῦ στρατοῦ. Τίς δύναται νὰ λησμονήσῃ τὰ ἀνδραγαθήματα τοῦ Ἑλληνος Ὑδραίου πλοιάρχου Σαράντη Φωτιά, ὅστις καὶ τοι ὁ Εὐξείνιος Πόντος ἔγεμεν ἤδη τοῦ τρομεροῦ στόλου τῶν συμμάχων ἀποκλείσαντος ἅπαντας τοὺς Ῥωσικοὺς λιμένας, ἀπεφάτισεν ἐπὶ τοῦ πλοικρίου αὐτοῦ παρὰ λαβῶν δώδεκα ὁμοπάτριδας αὐτοῦ νὰ σώσῃ τὸ ἐν Γάγγρῃ τοῦ Καυκάσου ἐναπομείναν καὶ ἀποκλεισθὲν ἐξ 600 ἀνδρῶν συγκείμενον τάγμα τοῦ Ῥωσικοῦ στρατοῦ ὃ καὶ ἐξετέλεσεν ἐν θριάμβῳ μετακομίσας αὐτὸ εἰς Κέρτζιον τῇ 26 Ἀπριλίου 1854, ἐνθα ἡ ὑπὸ τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ τῆς ἀνωτέρω πόλεως πρίγκιπος Γαγάρην γενομένη αὐτῷ ὑποδοχὴ ὑπῆρξεν ἐκ τῶν λαμπροτάτων. «Ὁ ἄθλος τοῦ Σαράντη Φωτιά, ἔλεγεν ὁ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενος Ἀγγελιαφόρος τῆς Ὁδησσοῦ, ἅμα τῇ ἀφίξει τῆς ἀγγελίας ταύτης ἐνταῦθα, αὐτῖνος ὁ πατήρ μετάσχε τοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ Ἑθνικῆς τῶν Ἑλλήνων ἀνεξαρτησίας ἀγῶνος μετὰ μεγίστης χαρᾶς εὐθὺς διαδοθῇ ἐν ἅπῃ τῇ Ῥωσίᾳ ἡ πολεμικὴ ἱστορία ὀλίγα παραδείγματα ἀναφέρει τοιαύτης ἀνδραγαθίας καὶ αὐταπαρνήσεως ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν ὁμοδόξων.» Πράγματι ἅπας ὁ Ῥωσικὸς τύπος ἐπλήρου τᾶς στήλας αὐτοῦ ἐκφράζων εὐγνωμοσύνας τῷ εἰρημένῳ Ἑλληνι, ὁ Αὐτοκράτωρ ἔσπευσε ν' ἀπονεύμῃ αὐτῷ τὸν σταυρὸν τοῦ Ἁγίου Βλαδιμήρου μετὰ χρηματικῆς ἀξίας λόγου ἀμοιβῆς αὐτῷ τε καὶ ἅπαντι τῷ συναθλήσαντι πληρώματι αὐτοῦ, ὁ δὲ διάκτημος ἐπιζῶν τότε εἰσέτι Ῥώσος ἱστορικὸς Καραμζῖνος ἔπεμψεν αὐτῷ ἐκ μέρους τῶν κατοίκων τῆς πρωτεύουσας εἰκόνα ἀδελφάντου κόλλητον Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου μετὰ τῆς ἐξῆς ἐπιστολῆς. «Τῷ Ἑλληνι πλοιάρχῳ Σαράντη Φωτιά παρὰ τῶν εὐγνωμόνων ὁμοπατρίδων τῆς δικσωθείσης ἐν Γάγγρῃ φρουρᾶς. Ὁ ἀπαρδειγμάτιστος ἄθλος αὐτοῦ ἀνταπαρνήσεως, φιλανθρωπίας καὶ ἀφιλοκερδοῦς ἐθελουσίας τοῦ Ἑλληνος πλοιάρχου Σαράντη Φωτιά ἠδύνατο νὰ μὴ διεγείρῃ τὴν βαρεῖαν ἐν ταῖς καρδίαις παντὸς Ῥώσου εὐγνωμοσύνην; Ἡ ἀποστελλομένη αὐτῷ κεχρυσωμένη εἰκὼν τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου πλησίον αὐτοῦ ὁποῖου ἐσώθη ἡ ἐν Γάγγρῃ φρουρὰ ἐκ βαθείου ὀλέθρου, ἔστω τεκμή-

πριον τῆς βαθείας εὐγνωμοσύνης ἧς ἐμποροῦνται οἱ δωρηταὶ οἱ μετασχόν-
τες ἐν τῷ ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ γενομένῳ ἐράνῳ. Τίς δύναται, λέγω νὰ
λησμονήσῃ τὰς ἐν Τζέρνα, Εὐπατορίας καὶ Σεβαστοπόλει μάχας ἐν αἷς ἡν-
δραγάθησαν οἱ ἐν λόγῳ Ἕλληνες ἐθελονταὶ σπουδαίην ἀρωγὴν παρσχόν-
τες τῷ Ῥωσικῷ στρατῷ καὶ δοξάσαντες αὐτοῖς καὶ αὐτοῖς τὰ Ἑλληνικὰ ὅπλα
ἐν ξένῃ χώρᾳ. Τίς τολμᾷ ἐπὶ τέλους νὰ παρίδῃ τὰ δεινὰ ἅτινα ἔπαθον οἱ
ἐν Μπαλακλαβᾷ ὁμογενεῖς ἡμῶν ἅμα τῇ ὑπὸ τῶν συμμάχων καταλείψει
αὐτῆς ὅθεν ἐξεδιώχθησαν δίκην κυνὸς ἐπὶ δύο ἡμερονύκτια περιπλανηθέν-
τες πεζοὶ ἐν τοῖς δάτεσι καὶ ταῖς ἐρήμοις ἐν χειρὶ χειμῶνος καὶ ψύχους
δριμυτάτου μέχρις οὗ ἀφίκοντο εἰς Βαχτζεσαρκί ῥακένδυτοι, ἡμίνεκροι καὶ
λιμώττοντες;

Ἡ προθυμία μεθ' ἧς μετείχον τοῦ ἀγῶνος οἱ ἐνταῦθα ὁμογενεῖς ἡμῶν,
ἡ αὐταπόρνητις αὐτῶν, αἱ ἀπειράριθμοι χρηματικαὶ ἀρωγαὶ ἅς προθύμως
παρέσχον τότε τῇ Ῥωσικῇ Κυβερνήσει ἀρκούντως κατέδειξαν τὴν βαθεὴν
εὐγνωμοσύνην ἣν εἶχον οἱ Ἕλληνες πρὸς φιλοξενήσασαν αὐτοὺς χώραν
ιδίως ὅτε ἐπρόκειτο περὶ τῆς κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ πάλης. Οὕτως ὅτε
οἱ ἐν τῇ παρὰ τῇ Ὀδησσῷ κωμοπόλει Ἀλεξάνδροβσκι ἄποικοι Ἕλληνες
ἐξήχησαντο παρὰ τῆς Κυβερνήσεως τὴν ἄδειαν νὰ καταταχθῶσιν εἰς τὸ
σῶμα τῶν Κοζάκων τοῦ Δουνάβιως, ἐγνώσθη δὲ ὅτι μόνον 44 ἐξ αὐτῶν
ἦσαν εἰς θέσιν ἰδίῳις ἀναλώματι νὰ ἐξοπλισθῶσι καὶ ἐνδυσθῶσι στρατιωτι-
κῶς, οἱ ἐνταῦθα ὁμογενεῖς τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ κ. Κριωνᾶ Παπᾶ Νικο-
λάου ἔσπευσαν πρόθυμοι προσεγγεγκόντες ἅνω τῶν 1400 ρουβλίων ὅπως ἐ-
ξοπλίσωσι τοὺς λοιπούς. Ἰδοὺ τὰ ὀνόματα τῶν προσεγγεγκόντων, τῶν οἱ
πλεῖστοι εἰσέτι ἐπιζῶσιν· ἀρῶμεθα ἐξ ἐπισήμων πηγῶν.

Θεόδωρος Ροδοκανάκης	Ρουβλία	100
Σπυρ. Μαυρὸς	»	100
Ἰωάννης Μαυρὸς	»	100
Ἀλέξ. Κουμπάρης	»	100
Κωνστ. Πικπούδοφ	»	100
Ἰωάν. Στ. Ῥάλλης	»	100
Παύλος Τζιτζήνης	»	100
Ζαρίφης	»	100
Σπυρ. Ἰγγλέσης	»	100
Σ. Γ. Ῥάλλης	»	50
Π. Ῥάλλης	»	50
Γεώργ. Βουτσινᾶς	»	25
Γρηγ. Μαρτσλῆς	»	100
Ἰωάν. Δούμας	»	50
Κορονέλης	»	25

Παρκτευζς Νικολάου	»	50
Παῦλος Ἡρακλείδης	»	25
Κριωνᾶς Παπᾶ-Νικολάου	»	50

Ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ λοιπῇ Νοτίῳ Ρωσίᾳ ὁμογενεῖς ἡμῶν δὲν ὑστέρησαν τῶν ἐν Ὀδησσῷ, οὕτω δὲ ὅτε ἐγένετο ἀνάγκη τῆς ὀχυρώσεως τῶν παρχικίων τοῦ Κερτζίου ἅπαντες οἱ ἐν τῇ Ἀζοφικῇ Ἑλληνας προσήνεγκον ὑπὲρ τὰς 29,000 ρούβλ. ἐξ ὧν ὁ ἐν Ταϊγανίῳ Μ. Βαρβάκης 1000 ρούβλ. οἱ κκ. Τάλλης καὶ Σκαρχιμυχκᾶς ἀνὰ 500 ρούβλ. οἱ ἐν Μαριουπόλει 2,200 ρούβλ. ἐν οἷς ὁ Ἀνδρέας Παλκισλόγος 500 ρούβλ. καὶ ὁ Παῦλος Πετροκόκκινος 500 ρούβλ. Ἐκτὸς τούτου μεταγενεστέρως οἱ ἐν Ταϊγανίῳ Ἑλληνας 400 ρούβλ. ὑπὲρ τῶν τραυματιῶν, καὶ οἱ ἐνταῦθα πάλιν ὁμογενεῖς ἡμῶν 1500 ρούβλ. ὑπὲρ τῶν ἀνγκῶν τοῦ ἀγῶνος.

Ἡ ἐποχὴ ἐκείνη πράγματι ὑπῆρξε μίᾳ τῶν εὐδαιμονεστάτων τῷ ἐνταῦθα Ἑλληνισμῷ. Ρῶτοι καὶ Ἑλληνας ἐνηγκαλίζοντο οἱ μὲν πρόθυμοι καὶ παρῆλθον πᾶσαν ἀρωγὴν τοῖς προστάταις τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ δεινοπαθόντων χριστιανῶν, οἱ δὲ σύγνωμονοῦντες καὶ ἐν παντὶ προσπαθόντες καὶ δείξωσι τοὺς στενοὺς ἱστορικοὺς τε καὶ θρησκευτικοὺς δεσμοὺς, δι' ὧν συνδέονται οἱ Ρῶσοι μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Τίς δὲν ἐνθυμεῖται τὴν ἡμέραν ἐκείνην καθ' ἣν εἶχεν ἀπέλθῃ εἰς Κοιμαίαν ἐξ Ὀδησσοῦ τὸ ἐξ Ἰσμηλίου ὁρμώμενον καὶ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας παραμεῖναν σῶμα τῶν Ἑλλήνων ἐθελοντῶν ἐκ πέντε λόχων συνιστάμενον ὅτε εἶχον καὶ ἐνταῦθεν προσκαλληθῇ δεκαεννέα εἰσέτι ἄνδρες ἐκ τῶν ἐνταῦθα Ἑλλήνων; Ἐν τῇ ἐνταῦθα μητροπόλει ἐπὶ τούτῳ ἐφάλη δοξολογία ὑπὸ τοῦ τότε ἀρχιεπισκόπου Χερσῶνος καὶ Ταυρίδος Ἰννοκεντίου παρόντος τοῦ στρατηγοῦ Ἀννενκοβ, τοῦ στρατιωτικοῦ διοικητοῦ στρατηγοῦ Κρούζενστερν, καὶ πλήθους ἀπείρου λαοῦ ὡς ἐπὶ τῷ πλεῖστον Ἑλλήνων. Μετὰ τὸ πέρας τῆς δοξολογίας ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἰννοκέντιος ἐξεφώνησε λόγον ἐν αὐθωρεὶ δ' ἐφημέριος τοῦ Ἑλληνικοῦ νκοῦ τῆς ἁγίας Τριάδος αἰδεσιμώτατος Ἰωάννης ἀπήγγειλε μεταφράσας Ἑλληνιστί. «Συγκλητικώτατον ὑπῆρξεν, εἰπαλεγε τῇ ἐπιούσῃ ὁ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενος Ἀγγελιαφόρος τῆς Ὀδησσοῦ ἀνὰ θάλασσαν τὰ τέσσαρα ταῦτα τῆς χώρας, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ κοίτις τῆς Ὀρθοδοξίας, συρρεῦσαντα ἐκ τῶν ἀπωτάτων χωρῶν τῆς Ἑλλάδος, ὅπως ἀμεθέξωσι τοῦ συγχρόνου μεγάλου ἀγῶνος ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ὁμοδόξων αὐτῶν ἀδελφῶν ἐκ τοῦ ζυγοῦ τοῦ Ἰσλαμισμού. Ἡ κυματίζουσα δὲν ταῖς τάξεσι αὐτῶν κυκνόλευκος σημαία φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν Ὀρθοδοξία κάλλιον παντὸς ἄλλου κατεδείκνυε τὸν σκοπὸν καὶ τὰς ιδέας ὧν ἀμφορεύεται ἡ δρᾶξ αὕτη τῶν μαχητῶν ὁδηγουμένων ὑπὸ τῶν ἀνδραγαθησάντων ἤδη ὀπλαρχηγῶν ἐν οἷς καὶ ὁ διάσημος Χρυσόβεργης». Πάρα-θέτομεν ὧδε τὸν ἀξιοσημείωτον λόγον τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἰννοκεντίου,

ὅτις καταδεικνύει ἐνκρῶς κατὰ πόσον κατὰ τὴν ἐποχὴν εἰσέτι ἐκείνην διέφερον αἱ περὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ γνῶμαι τῶν Μοσχοβιτῶν, δύναται δὲ νὰ χρησιμεύσῃ ἐν τῇ ἐθνικῇ ἡμῶν ἱστορίᾳ ὡς τρανωτάτη ἐνδειξίς τῆς μεγίστης σημασίας ἣν αὐτοὶ οἱ σύγχρονοι τοῦ Περσικοῦ πολέμου ἀπέδιδον τῇ συμπράξει τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν δεινὴν ἐκείνην τῇ Ῥωσικῇ περιστάσει.

«*Ἀνδρεῖοι καὶ φιλόχριστοι Ἕλληνες*

«*Ἀποχαιρετίζοντες ἐκ τοῦ ναοῦ τούτου ἐν εὐχαρίᾳ καὶ εὐλογίᾳ τὰ ὑτάγματα τῶν Ὀρθοδόξων ἡμῶν μαχητῶν ἀπερχομένων εἰς τὴν Τουρικὴν Ἀνατολήν, πάντοτε συνεκινούμεθα ψυχικῶς, βλέποντες τὴν προθυμίαν ὑμεθ' ἧς προσάγουσι τὴν ζωὴν αὐτῶν ὑπὲρ Πίστεως Ἐξάρου καὶ Πατρίδος ἀποχαιρετίζοντες ὁμῶς νῦν ὑμᾶς ἀπερχομένους ὡσχύτως ἐκεῖ ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ ἐκτὸς τοῦ ἀνωτέρω ἐμφορούμεθα καὶ τινος ἰδιαιτέρου παίσθηματος ἀνθούοντος μέχρι μυχῶν τῆς ἡμετέρας καρδίας.*

«*Δὲν εἴσθε ὁμοπάτριδες ἡμῶν, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ὁμόφυλοι καὶ ἐν τούτοις ὑπαρκτάλλοι ὡς αἱ ὁμογενεῖς ἡμῶν μαχηταὶ ἐν σπουδῇ σπεύδετε εἰς μάχην, τουτέστι θυσιάζετε αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν ὑπὲρ ἡμῶν! Εἶνε δυνατόν ὑμᾶς μὴ γονυπετήσῃ τις μετ' ἰδιαιτέρου σεβασμοῦ ἐνώπιον τῆς τοιαύτης ἀφοσιώσεως, τῆς τοιαύτης αὐταπαρνήσεως, ὅτε αὐτὸς ὁ λόγος τοῦ Κυρίου λέγει ὅτι, μείζονα ταύτης ἀγάπης οὐδεὶς ἔχει, ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ.*

«*Ἴδου τί σημαίνει ἡ ὁμοδοξία, ἡ συνδέουσα ὑμᾶς μεθ' ἡμῶν! Αὕτῃ καὶ οὐδὲν ἕτερον προέτρεψε τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥωσικῆς ἐναντίον παντὸς κινδύνου καὶ προσκόμματος ν' ἀναλάβῃ τὴν προστασίαν, ἀπέναντι ἀπάσης σχεδὸν τῆς Δύσεως, τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὁμοδόξων ἡμῶν. Αὕτῃ προέτρεψε καὶ ὑμᾶς νῦν καταλιπόντας τὰς εἰρηνικὰς ὑμῶν ἐστίδας, νὰ δράμητε εἰς τὸν ἀγῶνα τὸν τοσοῦτον μακρὸν τῆς πατρίδος ἡμῶν χώρας διαδραματιζόμενον, ὅπως συμμεθέξητε τῶν τοσοῦτων αἱματηρῶν μαχῶν τοῦ Ῥωσικοῦ στρατοῦ.*

«*Ἐχετε πλήρη πεποίθησιν ὅτι ὁ νῦν ἀγὼν ἐπήγαγεν οὐχὶ ἐξ ἰδιοτελῶν σκοπῶν, ἀλλ' ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ὑπὲρ Πίστεως καὶ Ὀρθοδοξίας! Ἐχετε πλήρη πεποίθησιν ὅτι οὐδὲν ἄλλο θὰ προσπορίσῃ μεγάλειόν ὅτι καὶ προσάρτησιν γαιῶν τῇ Ῥωσικῇ τῇ τοσοῦτον ἤδη ἀπερχάντῃ ἀλλ' ὅτι κυρίᾳ αὐτοῦ αἰτίᾳ εἶνε ἡ ἐλευθερία τῆς συνειδήσεως καὶ ἡ προστασία τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ Χριστιανῶν· γινώσκετε καλῶς, καὶ εἴσθε πεπεισμένοι, ἐπικυαλαμδάνω, περὶ ἀπάντων τούτων, τούτου δὲ ἕνεκεν σπεύδετε νὰ καταδείξητε ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ὑμῶν ὅτι δὲν εἴσθε κατώτεροι, ὅτι εἴσθε ἐπ' αἰῶνος ἐκείνων τῶν μεγάλων θυσιῶν ἃς παρέχει νῦν ὑπὲρ ὑμῶν ἡ ὁμόδοξος Ῥωσία.*

«Ὁ Κύριος εὐλογῇσκι τὴν ὁδὸν ὑμῶν! Ἀπέλθετε, ἀγκλητοί, εἰς τὸ ἔργον ὅπερ ἐναργῶς εἶνε οὐχὶ μόνον ἡμέτερον, ἀλλὰ καὶ ὑμέτερον, καὶ ἔτι πλεῖον ὑμέτερον ἢ ἡμέτερον· καθ' ὅτι ἡ ἀρχὴ παρ' ἡμῶν, τὸ δὲ τέλος ἀπακλειστικῶς ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῶν ἐν Ἀνατολῇ ἀδελφῶν σας. Ἀπελθετε καὶ καταδείξτε τῷ κοινῷ ἡμῶν ἀντιπάλῳ ὅτι εἰς τὸν Ἑλλήνα ἀνώτατον παντὸς ἡ Πίστις καὶ ἡ Ὁρθοδοξία καὶ ὅτι οὗτος τὸν Στχυρὸν ἐν τῇ καρδίᾳ καὶ τὸ ξίφος ἐν χερσὶν ἔχων εἶνε ἑτοιμὸς ὑπὲρ τῆς τελευταίας καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης.

«Πρὸς ἐνθάρρυνσιν τοῦ δικαίηματος ὑμῶν, ἔστω ὑμῖν ἡ ὑπόμνησις περὶ τῆς ἱερότητος ἐκείνης τῆς χώρας ἐνθὰ νῦν μζίνεταί ἡ φλόξ τοῦ ἀγῶνος καὶ ἀναμύνει ὑμᾶς ἡ πρὸς τὸν ἀντίπαλον πάλη.

«Ἐσκέσθητε ἄρα γε ὅτι ἐν τῇ ἱερᾷ ἐκείνῃ χερτονησῶ, ἐν Ταυρίδι, πρὸ ἐννέα αἰώνων ἡ Ῥωσία παρέλαβε τὴν Πίστιν καὶ τὸ ἱερὸν βάπτισμα παρὰ τῆς Ὁρθόδοξου Ἑλλάδος. . . . Καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ αἱμνήστῳ ἐκείνῃ χώρᾳ ὑφ' ὑμῶν ἀντιπροσώπων τῆς Ἑλλάδος θὰ ἀναγεσθῇ καὶ ἐνισχυθῇ ὁ ἀρχαῖος ἱερὸς δεσμός· ὁ συνδέων τὰ δύο μεγάλα ἔθνη τῆς Ῥωσίας καὶ τῆς Ἑλλάδος.

«Τὸ πρῶτον, ὡς γνωστὸν ὁ δεσμός οὗτος ἐγένετο διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ὅπερ ἡ Ἑλλὰς ὡς μήτηρ μετέδωκεν, ἡ δὲ Ῥωσία ὡς θυγάτηρ παρέλαβεν ὑπὲρ τῆς πνευματικῆς αὐτῆς ἀναπτύξεως· ἐνὺν δὲ πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ δεσμοῦ τούτου ἐπαναλαμβάνεται ἐν τῇ αὐτῇ ἐκείνῃ χώρᾳ βάπτισμα ἕτερον τὸ τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ αἵματος, οὗ τινος ἀφείλουσι νὰ συμμετάσχωσιν ἥτε μήτηρ καὶ ἡ θυγάτηρ, ὅπως ἐν τάχει συνδεθῶσι καὶ ἀναζωογονηθῶσιν ὑπὲρ νέας ἐν τῇ Ἀνατολῇ ζωῆς.»

Τίς ἐκ τῶν τότε ὁμογενῶν ἡμῶν ἢ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν μοῖραν ἐκείνην ἢ τῶν ἐν τῇ μητροπόλει ἀκροωμένων ἐν συγκινημένῃ καρδίᾳ τῶν μελιρρύτων τούτων λόγων τοῦ Μοσχόβιτου ἱεράρχου ἠδύνατό ποτε νὰ φαντασθῇ ὅτι δὲν θὰ παρέλθωσιν εἰκοσιν ἔτη αὐτοὶ οἱ φωνασκοῦντες ὑπὲρ τῶν τοῦς Ἑλλήνας καὶ τοῦς Ῥώσους συνδεόντων δεσμῶν οἱ τὴν Ὁρθοδοξίαν προβάλλοντες ἐν παντὶ πρὸς τοῦς Τούρκους ἀγῶνι θέλουσι ῥίψῃ χαμὰ τὸ προσωπεῖον καὶ ἀναγράψῃ ἐπὶ τῆς σημαίας αὐτῶν οὐχὶ ἤδη τὴν τετριμμένην Ὁρθοδοξίαν ἀλλὰ τὸν Πανσλαβισμόν, ποδοπατοῦντες δὲ τὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνισμοῦ χαράξῃ τὴν εἰρήνην τοῦ Ἀγίου Στεφάνου τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο κατὰ τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν φιλοτιμίας ῥάπισμα!

Ἐληξεν ὁ ἀγὼν, οἱ πλεῖστοι τῶν προειρημένων Ἑλλήνων, ἐθελοντῶν περὶ τῶν ἀνδραγαθιμῶν τῶν ὁποίων οὐδὲ καὶ λόγον ἐποίησαντο οἱ Ῥῶσοι ἱστορικοὶ ἐκτός τινος στρατάρχου καταχωρίσαντος ἐν τινι τῶν μηνιαίων περιοδικῶν ἀπομνημονεύματι, ἐν οἷς διὰ ζοφερωτάτων χρωμάτων εἰκονίζει τὴν δῆθεν ὅλως ἀγαθροὺ καὶ ἐστερημένην πάσης στρατηγικῆς ικανότητος διαγωγὴν αὐτῶν, οἱ πλεῖστοι λέγω ἐξ αὐτῶν παρέμειναν ἀποκαταστα-

θέντες ἐν Ῥωσίᾳ. Κατὰ τὸ περὶ τὰ μέσα τοῦ 1856 ἔτους ἐκδοθέν Αὐτοκρατορικὸν διάταγμα παρείχετο αὐτοῖς ἡ ἄδεια νὰ προσαρτηθῶσι ταῖς γνωσταῖς περὶ τῇ Μαριουπόλει Ἑλληνικαῖς ἀποικίαις, αἷς ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ προσετέθη ἀνέλογός τις ἑκτασίς γῆς. Βραδύτεραν ὁμῶς τὸν Μάϊον τοῦ 1857 ἔτους τῇ αἰτήσει τῶν ἐθελοντῶν τούτων αὐτοκρατορικῷ δικτάγματι ἐχορηγήθησαν αὐτοῖς γαίαι περὶ τὰς 2,400 δεσατίνας ἐν συνόλῳ οὐχὶ ὁμῶς περὶ τῇ Μαριουπόλει ἀλλ' ἐν τῇ Ἀλεξάνδροβσκαγια ἐπαρχίᾳ ἐν τῷ τμήματι τῷ μέχρι τοῦδε φέροντι τὸ ὄνομα «Μητροπολίτζκιη» τοῖς δὲ ὀπλαρχηγοῖς ἐχορηγήθη ὧν τινες μέχρι τοῦδε εὐρίσκονται ἐν τῇ Ῥωσικῇ ὑπηρεσίᾳ, ἀνέλογος ἰσόβιος μισθοδοσία ἧς δυστυχῶς τινὲς ἐξ αὐτῶν ἄχρηστοὶ τοῦδε στεροῦνται. Ἐν γένει δὲ ἤτε χρηματικὴ ἀμοιβὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ εἰς αὐτοὺς παραχώρησις γαιῶν ὑπῆρξε πολλῷ γλισχροτέρᾳ τῆς τῶν Βουλγάρων ἐθελοντῶν οἵτινες οὐχὶ μόνον οὐδαμῶς ἠρίστευσαν ἀλλ' οὐδὲ καὶ μνεία περὶ αὐτῶν ἐγένετο καθ' ἅπαν τὸ διάστημα τοῦ ἀγῶνος.

Οὗτος ἦτο ὁ τελευταῖος ὕφ' Ἑλλήνων ἀποίκων συνοικισμὸς τῆς Νοτίου Ῥωσίας ἐλπίσωμεν δὲ ὅτι ἔσται τοιοῦτος εἰς αἰεὶ! Ἐκ τῆς ἐποχῆς κυρίως ταύτης, δηλαδή μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Κριμαϊκοῦ ἀγῶνος ὅτε ἡ Ῥωσία ἐθετο ὡς πρόγραμμα αὐτῆς τὸ γνωστὸν τοῦ πρίγκιπος Γορτζακόβ λόγον «La Russie se recueille» ἤρξατο ὁ βαθμικὸς ἐκρωσισμὸς τῶν ἐν τῇ Νοτίᾳ Ῥωσίᾳ Ἑλλήνων ἀποίκων, ἐννοῶ τῶν περὶ τῇ Μαριουπόλει, Ἀλεξάνδροβσκα κλπ., τῶν ἀνωτέρω τῶν παρχικίων χωρῶν κειμένων Ἑλληνικῶν χωρίων διὰ τῆς κατὰργήσεως ἀπάντων τῶν ἐκ τῆς ἐποχῆς Αἰκατερίνης τῆς Β' προνομίων αὐτῶν περὶ ὧν ἀνωτέρω πολλάκις εἶπομεν, τῆς ἰδρύσεως Ῥωσικῶν δημοτικῶν σχολῶν, τῆς γενικῆς στρατολογίας κλπ. Ἀληθὲς ἐπεκταίνεται διωγμὸς κατὰ παντὸς Ἑλληνικοῦ πρὸς ἀπλοὺν δὲ παράδειγμα παραθέτω τὴν ἀπὸ τοῦ Ῥωσικοῦ στόλου ἀρξαμένην τότε ἀποπομπὴν τῶν Ἑλλήνων. Διάφορα λυπηρὰ γεγονότα γράφει ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ Ῥωσὸς τις ναυτικός (ἴδε Ῥούσκιη Ἀρχὴ 1867 Σελ. 1582) «καὶ εἴς εἰς τοιοῦτον βαθμὸν πλήρωσις τῶν διαφόρων θέσεων τοῦ ἐν τῷ Εὐξεινῳ Πόντῳ Ῥωσικοῦ ναυτικοῦ ὕφ' Ἑλλήνων, ὥστε ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐν τοῖς πληρώμασιν ἐξεδίωκε σχεδὸν τὴν Ῥωσικὴν, ἠνάγκασαν τὸν Γρέυγ ἀνὰ παρσιτηθῇ. Ὁ διάδοχος αὐτοῦ ὁ ναύαρχος Λάζαρεβ ἐπελάβετο τῆς κέixonτώσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἢ «Γρεκοφίτζινη» ὅπως ἐξεφράζοντο τότε. «Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ὅπως μὴ στερηθῶσι τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου καὶ ἵνα παραμείνωσιν ἤρξαντο ἐκρωσιζόμενοι. Οὕτως ὁ Γεωργάκης ἐγένετο Γεγάροβ, ὁ Κουτράκος Κούτροβ, ὁ Γενδκούρης Γενδκούροβ καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.» Αἱ ἀνωτέρω αὗται λέξεις τοῦ ἀρχιφνοῦς τούτου Μοσχόβιτου σαφέστατα καταδεικνύουσι τὰ πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς ἡμῶν αἰσθήματα τῶν Ῥώσων καὶ τὴν λυπηρὰν αὐτῶν ἐν τῇ Νοτίᾳ Ῥωσίᾳ κατάστασιν.

Ἐνθεν μὲν αἱ ἐνέργειαι αὗται τῆς Ῥωσικῆς Κυβερνήσεως ἦν οὐδ᾽ ὅλως

δυνάμεθα νὰ φέξωμεν καθ' ὅτι καὶ ἐν Ἑλλάδι εἰάν ἐπὶ ἤρχετο μετοίκησις
 τῆς Μοσχοβιτῶν οὐδὲν ἕτερον ἠθέλομεν προσπαθήσῃ ἢ ὅσον ἐνεστὶ νὰ ἐ-
 ξελληνίσωμεν αὐτοὺς, ἐνθεν δὲ ἡ ἀκηδαία τῶν τε ἐν τῇ Νοτίῳ Ῥωσίᾳ πρω-
 τεύουσῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων, ἰδίως δὲ ἡ ἀπάθεια καὶ πληρεστάτη
 ἔκπληξις ἐπικρατήσασα ἀμεριμνησίᾳ περὶ τῶν ἐνταῦθα συμφερόντων τοῦ
 Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐπέφερον τὴν ἀπώλειαν τούτων
 ψυχῶν διὰ τὸν Ἑλληνιστὸν μὴ δυνάμενον νὰ κχυρήσῃ ἐπὶ πολυανδρίᾳ !
 Ἐὰν εἴψῃ τις βλέμμα ἐπιπόλαιον ἐπὶ τῆς γενικῆς ἐν τῇ Νοτίῳ Ῥωσίᾳ
 συγχρόνου καταστάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅα ἀπαντήσῃ ἐνθεν καθεῖθεν
 τῶν παρχατίων Ῥωσικῶν χωρῶν τοῦ Εὐξείνου Πόντου πλουσίαις Ἑλλήνι-
 κῶς ἀποικίαις, μυριοπλοῦτους ἀπογόνους τοῦ Ἑλλήνος τὰ τοῦ Κερδῶου
 Ἑρμοῦ ἐπαγγελλομένους, τραπεζικά καταστήματα ὑφ' Ἑλλήνων διευθυνό-
 μενα, Ἑλληνικὰς σχολὰς, Ἑλληνικὰ Παρθενωγεῖα, Ἑλληνικοὺς ναοὺς,
 Ἑλληνας φέροντας τοῦλάχιστον Ἑλληνικὰ ὀνόματα, Ἑλληνας δημοκρι-
 τοὺς παρέδρους, Ἑλληνας ἀστυνόμους, ναυάρχους καὶ συγχρόνως γενικοὺς
 διοικητὰς πόλεων καὶ ἀπείρους ἑτέρους ὁμογενεῖς ἡμῶν ἐν τῇ Ῥωσικῇ ὑ-
 πηρεσίᾳ εὐρισκόμενους. Ἀρκεῖ ὁμῶς μόνον προσεκτικώτερον νὰ ἐξετάσῃ
 τις τὴν ἀληθῆ θέσιν καὶ εἰσδύσῃ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἐκ πρώτης ὄψεως
 προσφιλοῦς καὶ παρηγόρου ταύτης ἐκάστη Ἑλλήνι εἰκόνας, ὅπως ἐπέλθῃ
 αὐθωρεὶ τελείᾳ ἀπογοήτευσις. Οὐδεὶς ὁ δυνάμενος ν' ἀμυρσθήσῃ ὅτι κέν-
 τρον τοῦ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ Ἑλληνισμοῦ ὑπῆρξεν, ὑπάρχει καὶ ἔσται ἡ
 ἐν Ὁδησσῷ Ἑλληνικὴ κοινότης. Δὲν δυνάμεθα νὰ ἰσχυρισθῶμεν, ἀπαγε-
 τῆς βλαστημίας ! ὅτι ἀπαντα ἀνεξαιρέτως τὰ μέλη αὐτῆς στεροῦνται φι-
 λοπατρίας, ὅτι οἱ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ Ἕλληνες οὐδενὸς ἐξαιρουμένου δὲν
 τρέφουσι γνήσια πρὸς τὴν πατρίαν χώραν αἰσθήματα, ἀναγκαζόμεθα ὁ-
 μῶς ἐκόντες ἄκοντες νὰ ἀποκαλύψωμεν τὴν πικρὰν ἀλήθειαν ὅτι ἐν τοῖς
 κόλποις αὐτῆς ὑφίστανται μυριοὶ ὅσοι ἀρνησιπατρίδες συμβαλλόμενοι με-
 γάλως τῷ προδοίνοντι γιγαντιαίῳ βήμασιν ἐκρωσισμῷ, προκαλύντες
 τὰς σπασμωδικὰς κινήσεις τῶν ἐνκαπομεινάντων ἀκακιστῶν ὁμογενῶν
 τῶν ὄντως τελευταίων τούτων Μοϊκωνῶν εἰς ὃ τὸ κύριον αὐτῇ ἡ ἀνω-
 τέρα τάξις ἡ κατὰ γράμμα κληρονομήσασα ἄδηλον πόθεν τὰ τοῦ ἐπα-
 ράτου Βυζαντισμοῦ, ἡ οὕτω καλουμένη ἀριστοκρατία, ἣν μᾶλλον πλουτοκρα-
 τίαν ὀφείλει τις ν' ἀποκαλέσῃ ἐκτὸς ὀλίγων τινῶν ἐξαιρέσεων, τὸ παρά-
 δειγμα τῆς ἐκ τῶν πατρίων ἀπομακρύνσεως καὶ τῆς πληρεστάτης πρὸς
 πᾶν φιλελληνικὸν διάδημα ἀδρακείας, λησμονοῦντες ἐκ τίνων κατὰγονται
 ἐπιλήσμονες γενόμενοι τῆς διαγωγῆς αὐτῶν τῶν πατέρων αὐτῶν οἵτινες
 ποσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ὑπὲρ τοῦ προσφιλοῦς αὐτοῖς Ἑλληνισμοῦ διέπρα-
 ξαν ἐνταῦθα. Ἄς μᾶς ὑποδείξωσι νῦν ἐπ' αὐτίκ' ἕνα τῶν πρώτων οἰκητό-
 ρων τῆς Ὁδησσοῦ τῶν ψυχῇ τε καὶ σώματι παρκαδεδομένων τῇ εὐημερίᾳ
 καὶ προόδῳ παντὸς ἐνταῦθα Ἑλληνικοῦ ἰδρύματος καὶ θυσιαζόντων αὐτῷ.

τε τὰ ὀλικά αὐτῶν συμφέροντα ὑπὲρ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. «Πῶς εἶναι δυνα-
τὸν» λέγει ἐν τινι διατριβῇ αὐτοῦ ὁ μακκρίτης I. Φ. Μιμῆς, ἀνὰ ἐξα-
«λείψω τῆς μνήμης μου ἐκείνην τὴν ἐνσπικνωμένην δραστηριότητα, τὸν
«Γρηγόριον Μαρκοσλήν, ὅστις μεταξὺ τῶν ἀπείρων τοῦ ἐμπορικῶν ἀσχό-
«λιστῶν, δὲν παρέλειπε νὰ εἰσέρχῃται καθ' ἡμέραν εἰς τὴν σχολὴν, νὰ
«συνοδριάζῃ μετὰ τῶν λοιπῶν ἐμπόρων, ἐξετάζων τὰ καθ' ἕκαστα, νὰ ἐ-
«πισκέπτεται τὸν ποδαλγοῦντα Βαρδαλάχον, νὰ ἐρευνᾷ ἐὰν οἱ ἐνδоеῖς
«καὶ ὑπότροφοι μαθηταὶ τῆς σχολῆς εἶχον μέσση συντηρήσεως; Ἐκεῖνον
«τὸν μεγαλόφρονκα γηραιόν, τὸν εὐφυῆ καὶ ἀστείον Βασιλὸν Πηλαιολόγον,
«ὅστις κακῶς καὶ ἐρειδόμενος ἐπὶ τῆς βικτηρίας τοῦ περιήρχετο ἀπὸ
«οἰκίης εἰς οἰκίαν κορούων τὰς θύρας τῶν ὁμογενῶν, ἵνα συνάξῃ ἐκτάκτους
«ἀετάνους ὑπὲρ τῆς σχολῆς καὶ τινῶν ἐνδεῶν μαθητῶν; Ἐκεῖνον τὸν
«πολύπειρον καὶ πολυμαθέστατον Βασίλειον Ξένην ὅστις καὶ εἰδικὸς ἐπι-
«μελητὴς ὢν τῆς σχολῆς, ἐπηγρύπνει μὲ Λυγκέως ὄμμα ἐπ' αὐτῆς, παρί-
«στατο καθ' ἡμέραν εἰς τὰς παρκδόσεις τῶν μαθημάτων, ἤκουε τῶν πα-
«ραδιδόντων διδασκάλων μετὰ μεγίστης προσοχῆς, ἐὰν δ' ἔβλεπεν ὅτι
«ἤσάν τινες ἀπρομελέτητοι, ἀπέτεινε πρὸς αὐτοὺς αὐστηρὰς ἐπιπλήξεις
«καὶ δὲν ἐπέτρεπεν οἱ ἑμισθοὶ καὶ τακτικοὶ διδάσκαλοι νὰ παραδίδωσιν
«εἰδικιτέρως μαθήματα, ἵνα μὴ ἐξασθενῶνται ἐκ τοῦ κόπου αἱ διανοητι-
«καὶ αὐτῶν δυνάμεις; Τὸν σεβάσμιον Ἀλέξανδρον Μαῦρον ὅστις ἐδίδεν
«ἐξ ἰδίων τοῦ ἀφθόνου ἐπιχορηγήσεις εἰς τινὰς τῶν τότε διδασκάλων, πα-
«ραπονουμένων διὰ τὴν μετρίανμισθοδοσίαν των.» Ἡ σχολὴ αὕτη περὶ
«ῆς ἰδίως ὁ ἀνωτέρω, ὑφίσταται ἄχρι τοῦδε, κέκτηται σπουδαίαν ἀκίνητον
«περιουσίαν, οὐδὲν ὅμως ὁμῶς ἀναπληροῦ τὴν λίαν ἐπικισθητὴν ἑλλειψιν σπου-
«δαίου Ἑλληνικοῦ παιδευτηρίου δυνάμενου ἐπὶ ἐδραίων βάσεων νὰ διεδίδη
«τὴν γνησίαν Ἑλληνικὴν παιδείαν ἐν ἀπάσῃ τῇ Νοτίῳ Ῥωσίᾳ. Ἡ λαμ-
«προτάτη αὐτῆς ἐποχὴ ὑπῆρξεν ἡ ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως καὶ τῆς προσκλήσεως
«τοῦ γεραροῦ Βαρδαλάχου μέχρι τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ τελευταίου, ἔκτοτε
«δὲ βαθμηδὸν ἐπῆλθεν ἡ πτώσις μέχρι τελείας σχεδὸν ἀποναρκώσεως. «Κατὰ
«τὴν πρώτην ἐποχὴν, λέγει ὁ σεπτὸς διδάσκαλός μου, τέως διευθυντῆς
«τῆς σχολῆς τούτης ἀξιότιμος κ. Χ. Βουλόδημος (ἴδε Πρώτη πεντακον-
«ταετηρίς τῆς ἐν Ὁδησσῷ Ἑλληνομπορικῆς Σχολῆς 1817—1867, Ἐν Ὁ-
«δησσῷ 1872 Σελ. 84—85) ἦτο αὕτη οὐχὶ ἀπλῶς μερικὴ σχολὴ τῆς Ἑλ-
«ληνικῆς κοινότητος Ὁδησσοῦ, ἀλλὰ κοινὸν διδασκῆριον τοῦ Ἑλληνικοῦ
«ἔθνους. Οὐχὶ μόνον νεολογία, διψῶσα παιδείαν ἀληθινὴν καὶ φλεγόμενη
«ὑπὸ Ἑλληνικῶν ἀρετῶν συνέργειν ἀθρόα ἐκ πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν χω-
«ρῶν ἐνταῦθα, ἵνα μετὰ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν εὐρωσιν ἄστυλον, καὶ
«πόρον ζωῆς εἰς τοὺς κόλπους τῆς θεοστηρίκτου Ῥωσικῆς αὐτοκρατορίας,
«ἀλλὰ καὶ ἄνδρες δίκαιοι κατὰ τὴν παιδείαν, ἀσυγκρίτως δὲ τῷ λόγῳ ἐπι-
«σημότεροι κατὰ τὴν πρῶτῃ εὐγλωττίαν καὶ φιλοπείρειδαν προσπᾶθειαν,

ῥασιμένως ἐπέτων εἰς τὴν τυχοῦσιν ἐλευθέρην, χριστιανικὴν καὶ εὐνοϊκὴν
 παύσει γωνίαν γῆς, ἵνα μετασχηματίσῃ τὴν προσφερομένην αὐτοῖς πε-
 νιχρὰν φιλόξενον στέγην εἰς πολύφωτον διὰ τοὺς ὁμογενεῖς αὐτῶν ἑστίαν.
 οἱ ἰδιῶται τοῦ ἐξεγερθέντος ἐκ τῆς δουλείας ἔθνους, οἱ πολλοὶ ἄνδρες
 ῥαμαθεῖς, ἀλλὰ διὰ τοῦτο καὶ διαπυρότεροι θαυμασταὶ τῆς παιδείας ἐ-
 νεθουσίων πρὸς τοὺς λογίους καὶ σοφοὺς ἀναμορφωτὰς τοῦ ἔθνους, οὗς ἐ-
 νθεώρουν ὡς μαντεῖα καὶ ὡς τὴν αὐτόχρημα ἀριστοκρατίαν αὐτῶν ἐν-
 νεθουσιώδεις ὄντες καθ' ὅλην τὴν προπαρασκευὴν τῆς Ἑλληνικῆς Παιλιγγε-
 νεσίας καὶ κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ ἀγώνου, ἀλλὰ γιγαντιαίου ἀγῶνος,
 καὶ οἷς ἡ Ὀδησσὸς ἦτο αὐτόχρημα σκηνὴ οὐ μόνον Ἑλληνικῶν δραμα-
 των, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐγενεστάτου καὶ συγκινητικωτάτου δράματός τῆς
 ἑθνικῆς ἱστορίας, ἡτοὶ τῆς ζωηροτάτης ἀνκπύξεως τῆς φιλοπατρίας, ἐσχε-
 ρδίαζον καὶ ἐτέλουν ὑπερῶνθρώπους τῷ ὄντι θυσίας καὶ αὐταπρηνήσεις, κα-
 ννοῦντες δαψιλῶς τὸ βελάντιον ὑπὲρ ἀναστάσεως καὶ φωτισμοῦ τῆς πα-
 τριδος. Καθ' ὅσον προέβκινεν εὐτυχέστερον ἢ ἀτυχέστερον ὁ ὑπὲρ ἀνε-
 ρξεκτησίας ἀγών, καὶ ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία Ὀδησσοῦ ἠθικῶς ἀπεμακρύ-
 νετο τῶν ἑθνικῶν ἐλπίδων ἢ ἐπλησίαζε πρὸς αὐτάς, κατ' ἄλλο τοσοῦτον
 σχεδὸν ἐτελεῖτο καὶ ἐνταῦθα μεγαλειτέρη ἢ μικροτέρη ὑπὲρ τῆς πατρι-
 δος καὶ τῶν κοινῶν θυσίας. Ἀμα κοπάσαντος τοῦ ἑθνικοῦ πάλου καὶ ἀ-
 ποκατασταθέντος τοῦ ἐλευθέρου Ἑλληνικοῦ βασιλείου, καὶ φυγόντων ἐν-
 τεῦθεν ἐκείνων τῶν θερμουργῶν ἀνδρῶν, καὶ ἐπομένως ἀπροσπαρασίτης τῆς
 ἐν Ὀδησσῷ Ἑλληνικῆς κοινωνίας ἀπὸ τοῦ ὅλου Ἑλληνικοῦ, ἐψυχράνθη
 βελήμηδον καὶ ὁ τῶν ἐνταῦθα ὁμογενῶν πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἑθνικὰ ζήλος,
 καὶ νεολαία κατὰ μικρὸν ἠρπάσθη εἰς τὸν ἤδη εὐκολώτερον καὶ ἀπονώτε-
 ρον καταστάντα βίον ἢ ἐπλεον ἀμερίμνως εἰς τὴν ἐξευτελίζουσιν τὸν ἠθι-
 κὸν ἄνθρωπον τρυφὴν, οὐδ' ἐνεπνέετο πλέον ὑπὸ τῆς εὐγενοῦς ἐκείνης φι-
 λοτιμίας, ἥτις ὡθεῖ πρὸ πάντων τῆς νεκρᾶς γενεᾶς πρὸς τι ἰδανικώτερον
 καλὸν καὶ ἀγαθόν. Ἄνευ διψκλέου καλλιεργησίμου ἐδάφους, ἄνευ τα-
 κτικῶν καὶ γενναίων χορηγήσεων οὐδὲ ἄνδρες ἔξοχοι ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἐπι-
 στήμῃ καὶ ἀρετῇ ἠδύναντο νὰ ἔλθωσι καὶ ἀποκαταστῶσιν ἐνταῦθα, ἀλλὰ
 καὶ τῶν τοιούτων οἱ ἀποκαταστάντες ἐφεύγον κατὰ τὴν πρώτην εὐκαι-
 ρίαν, καὶ οἱ ἐνταῦθα ἐμπιστευθέντες ὑπὸ τῆς φροντίδος τῶν πραγμάτων τὴν
 παιδείαν τῶν νέων γενεῶν καὶ τὴν εἰς τὸ ἠθικὸν καὶ ἑθνικὸν στάδιον
 ἠδιδύθουν, αὐτῶν δὲν ἠδύναντο νὰ ἀρκεσθῶσιν εἰς τὰ γλίσχρα ὕλικά καὶ
 ἠθικὰ μέσκα, ἅτινα φειδωλῶς παρεῖχεν αὐτοῖς ἡ ἐνταῦθα κοινωνία. Ἐν-
 τεῦθεν ἐκπτώσεις σπουδῶν, τάσεων, χαλάρωσις φιλοπατρίας, ἀφόρητος
 εἰς μονοτονίαν καὶ ἄκρα νηγεμία περὶ τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ τὸν ἑ-
 θνικὸν βίον. Μόλις ἐσχάτως ἐπελείφθησάν τινες τῶν διακρινόμενων εἰ-
 σέτι ἐνταῦθα εἰς ἀκριφνεῖ φιλοπατρίᾳ καὶ ἀμέτρῳ ζήλῳ ὑπὲρ τῶν συμ-
 φερόντων τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὡν τὰ ὀνόματα παρασιωπῶ, καθ' ὅτι ἄρκούν-

τως εἰσὶ γνωστὰ οὐ μόνον τῇ ἐνταῦθα Ἑλληνικῇ κοινότητι, ἀλλὰ καὶ ἅπαντι τῷ Πανελληνίῳ, ἐπελείφθαι, λέγω τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς Σχολῆς ταύτης καὶ ἐλπίσωμεν ὅτι ἐνκντίον ἀπόντων τῶν ὑπὸ τῆς Ῥωσικῆς κυβερνήσεως παρεντιθεμένων παρὰ κωλυμάτων, δὲν εἶνε μακρὰν ἢ ἡμέραν ἐκείνη καθ' ἣν ἡ ἐν Ὁδησσῷ Ἑλληνομπορικὴ σχολὴ θέλει καταστῆ αὐτῆς ἐπ' αἵματι τοῦ ἐνόματος Ἑστία τῶν Φώτων ὡς ἀπεκάλουν αὐτὴν πρὸ τῆς ἐθνικογερσίας ὁ ἐν Βιέννῃ ἐκδιδόμενος Λόγιος Ἑρμῆς καὶ ὁ ἀοιδίμος Ἀδαμάντιος Κοραΐς. Ἐν Ὁδησσῷ ὅμως τοῦλάχιστον ἐκτὸς τῆς ὁπωσδήποτε Ἑλληνικῆς ὅμως πάντοτε σχολῆς, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ναοῦ ὑπάρχει καὶ Ἀγαθοεργὸς Ἑλληνικὴ κοινότης ἥς ὁ κανονισμὸς ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Ῥωσικῆς Κυβερνήσεως τῇ 27 Σεπτεμβρίου 1871 καὶ ἥς σκοπὸς εἶναι :

α'.) Ἡ παντὸς εἴδους περίθελψις τῶν ἐν Ὁδησσῷ οἰκούντων ἢ προσωρινῶς παρεπιδημούντων ἐνδεῶν Ἑλλήνων.

β'.) Ἡ διατήρησις τῆς εὐπροσπείας τοῦ Ἑλληνικοῦ Ναοῦ.

γ'.) Ἡ συντήρησις καὶ βελτίωσις τῶν ἐν Ὁδησσῷ ὑπαρχόντων Ἑλληνικῶν ἐκπαιδευτικῶν ἢ ἀγαθοεργῶν ἰδρυμάτων καὶ

δ'.) Ἡ ἐγκρίσις τῆς Κυβερνήσεως ἰδρύσει νέων τοιούτων ἰδρυμάτων, οἷα ἡ Κοινότης κρίνει ἀναγκαστικὰ ἀναλόγως τῶν πόρων αὐτῆς.

Μέλη τῆς κοινότητός εἰσιν οἱ τρεῖς τοῦλάχιστον ρούβλια πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτῆς ἐτησίως συνεισφέροντες ἐν Ὁδησσῷ οἰκοῦντες Ἕλληνες.

Ἡ Ὁδησσὸς ἐπὶ τέλους κέκτηται, ὅ καὶ σπουδαιότατον, Παρθενωγαγεῖον Ἑλληνικὸν ἰδρυθὲν πρὸ τινων ἐτῶν τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ δαπάναις τοῦ κλεινοῦ προέδρου τῆς ἐνταῦθα κοινότητος τοῦ ἀξιοσεβέστου κυρίου Θ. Ῥοδοκανάκη, οὗτινος τὸ ὄνομα ἐς αἰεὶ μέλλει ν' ἀναγκρῇ ἐν ταῖς στήλαις τῶν εὐεργετῶν τοῦ ἔθνους. Καθ' ὅτι πρῶτοντι ὁ σεβαστὸς οὗτος ἀνὴρ ἔσωσεν ἐκ βεδχίου ἐλέθρου τὸν ἐν τῇ ἐσχτιᾷ ταύτῃ τοῦ Ῥωσικοῦ κράτους Ἑλληνισμόν, συντελέσας τὴν μόρφωσιν τῶν ἐνταῦθα Ἑλληνίδων· τίς δὲ ὁ ἀγνοῶν ὅτι ἡ γυνὴ εἶναι τὸ θεμέλιον οὐ μόνον τοῦ οἰκογενειακοῦ βίου, ἀλλὰ καὶ πάσης πολιτείας καὶ παντὸς ἔθνους; τίς δὲ ὁ δυνάμενος νὰ διχμφισθῇ τῇ ὅτι ἐλλείπει Ἑλληνικοῦ ἐνταῦθα Παρθενωγαγείου ἐπὶ τόσῃ ἔτῃ καὶ θυγατέρες τῶν ἐνταῦθα ὁμογενῶν ἡμῶν ἐξεργασίζοντο ὁλοσχερῶς, καὶ ἀνγκυκζόμεναι νὰ ἐκπαιδεύωνται ἐν Ῥωσικοῖς Παρθενωγαγείοις λησμονοῦσιν αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν τῆς Ἑλλάδος, περὶ ἥς ἀμυδρὰν τινα ιδέαν αἱ πλείσταί ἔχουσι καὶ αὐτὴν τὴν πατρικὴν γλῶτταν· τούτου δὲ ἕνεκεν ἔαν εἰσέλθετε εἰς τὸν οἶκον τῶν πλείστων ἐνταῦθα ὁμογενῶν ἐκτὸς μικρῶν ἐξαιρέσεων ἠθέλετε ἀπαντήσῃ πληρεστῆτην ἀγνοίαν τῆς Ἑλληνικῆς, τοῦτο δὲ ἰδίως ἐν τοῖς ὑψηλοῖς κύκλοις, ἢ ἀθροισμῶς τι Ῥωσικῶν καὶ Ἑλληνικῶν λέξεων προσκλήρουσιν τὸ ὑμέτερον ἀκουστικὸν σύστημα, ὡς λόγου χάριν· « Ἡ κουχάρκα μὲ τὸν πόβαρι, ἔκλεψαν ὅλας τὰς καστράλλας καὶ αὐτὰ ἤπλυν 'ς τὸ καμπάκι· καλὰ ποῦ τοὺς ἐπλάσε ὁ γοροντοβοῦ καὶ τοὺς πῆγε

οὐ τὴν πολήτεια τὸ ὁποῖον οὐδὲν ἄλλο σημαίνει ἢ ὅτι «ὁ μάγειρος μετὰ
 αὐτῆς μαγείρου ἐκλεψεν τοὺς λέβητας καὶ πωλήσαντες αὐτοὺς ἐμέθυον ἐν
 αὐτῷ καπηλείῳ, μέχρις οὗ ὁ ἀστυνομικὸς κλητὴρ συλλαβὼν αὐτοὺς ἀπή-
 γαγεν εἰς τὴν ἀστυνομίαν». Οὐδόλως περικορροῦμεν τὴν πικρὰν ἀλή-
 θειαν· εἶνε ἡ γλῶσσα ἐξαίρεται πολλὰ ὀλίγων ἢν ὁμιλοῦσιν αἱ ἐνταῦθα
 Ἑλληνίδες. Προχωρήσωμεν ὁμῶς περαιτέρω· μεταβῶμεν εἰς Νικολάιεβ,
 Σεβαστούπολιν, Θεοδοσίαν, Κέρτζιον, ἐν αἷς οἱ πλεῖστοι τῶν γεμικῶν διοι-
 κητῶν, πολιταρχῶν, ἀστυνόμων, δημάρχων, δημοκριτικῶν πρέδρων ἐξ Ἑλ-
 λήνων γνησίων κατέγονται, φέρουσι καθαρῶς Ἑλληνικὰ ὀνόματα, ἐν αἷς
 οἰκοῦσι τόσοι Ἕλληνες εὐκατάστατοι, ἐπιστήσωμεν τὴν ἡμετέραν προσο-
 χὴν ἐπὶ τῆς Μαριουπόλεως οἰκουμένης ὑπὸ 18,000 Ἑλλήνων, μεταβῶμεν
 εἰς τὰ πλησιόχωρα αὐτῆς χωρία, τὰς συμπαγεῖς ταύτας Ἑλληνικὰς ἀποι-
 κίας, πανταχοῦ τὰ αὐτὰ τοῖς αὐτοῖς, παντελῆς ἑλλειψίς Ἑλληνικῶν νικῶν,
 Ἑλληνικῶν σχολῶν, πλήρης σχεδὸν ἄγνοια τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, ἰδοὺ
 ἡ λυπηρὰ καὶ αὐδόλως παρήγορος εἰκὼν ἣν θέλει ἀπικνύσῃ ὁ ὑπὸ γνη-
 σίαν Ἑλληνικὴν ἐποψὴν ἐρουνὼν τὴν κατέστασιν τοῦ ἐνταῦθα Ἑλληνισμοῦ.
 Ἰδοὺ λόγου χάριν ἡ ἐν Ἀζοφικῇ Βερδικάνσκ, πόλις οἰκουμένη ὑπὸ 500 Ἑλ-
 λήνων περίπου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Κεφκαλλήνων, ἐξ ὧν πολλοὶ εὐκατά-
 στατοι· κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος, μοὶ γράφουσιν ἐσχάτως ἐκεῖθεν, συνῆλ-
 θον οἱ ἐκεῖ ὁμογενεῖς εἰς τὸ προξενεῖον ἵνα σκεφθῶσι περὶ ιδρύσεως Ἑλλη-
 νικῆς σχολῆς καὶ ἀνεγέρσεως Ἑλληνικοῦ ναοῦ, ἀπεφάσισαν δὲ πικρῶς
 καὶ κατὰθέτωσιν ἀπαντες οἱ ἔμποροι ἐν καπίκιον ἐφ' ἐκάστης ἐξαγομένης
 ὑπ' αὐτῶν ψάθης σίτου, οἱ δὲ ἐμποροῦντάλληλοι ἀνὰ 2 0/0 ἐκ τῆς γλίσχρου
 μισθοδοσίας αὐτῶν, ἐν γένει δὲ καὶ συνεισφέρῃ ἐκτάκτως ἕκαστος ἐξ αὐτῶν
 τὸ κατὰ δύναμιν, ἀλλ' ἡ ἀπόφασις αὕτη ἔμεινε νεκρὸν γράμμα, καὶ σήμε-
 ρον ἤδη οὐδὲ λόγος γίνεται, αὐτὸν δὲ τὸν χώρον ὃν εἶχον πρὸς ἀνέγερσιν
 ναοῦ ἐξεποίησαν, καὶ νῦν ἐπὶ τῆς θέσεως ταύτης ἀνήγειρεν ἡ Ῥωσικὴ κυ-
 βέρνησις λαμπρὸν Ῥωσικὸν γυμνάσιον. Ἀλλὰ δικαίῃ καὶ ἀνκτρέχωμεν τὸσον
 μακρὰν, ὅτε ὑπ' αὐτὰ τὰ πρόθυρα τῆς Ὀδησσοῦ ὀλίγας λεύγας ἀπωτέρω
 αὐτῆς καίτται ἡ κομόπολις Ἀλεξάνδροβκα ἐν ἣ οἰκοῦνται Ἕλληνες Ἑπτα-
 νήσιοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. Ἐκ περιεργείας κινούμενος ἐπεσκέφθην αὐτὴν
 κατὰ τὸ θέρος τοῦ παρελθόντος ἔτους, κατὰ πόσον δὲ ἀπεγοητεύθην ὅτε
 ἀπῆντησα ἀνθρώπους, ὧν αὐτὴ ἡ ἐξωτερικὴ μορφή κατεδείκνυε τὴν Ἑλ-
 ληνικὴν αὐτῶν καταγωγὴν, φέροντας Ἑλληνικώτατα ὀνόματα, καταγο-
 μένους ἐκ γνησιωτάτων Ἑλλήνων σχεδὸν λησμονούντας αὐτὴν τὴν γλῶσ-
 σάν των, καὶ ὅπως μοὶ ἐξεφράσθη εἰς ἐκ τῶν πρεσβυτέρων ἀφελῶς, ὑπάρ-
 χει κίνδυνος μὴ τὰ τέκνα αὐτῶν ἤδη παντελῶς ἐκρωσισθῶσι. «Γραικοὶ
 εἴμεθα, μοὶ εἶπεν, ἀλλὰ ποῦ τὰ μέσα καὶ συντηρήσωμεν Ἑλληνικὴν scho-
 λὴν ἢ καὶ ἱεράα Ἑλληνα ὅπως ἀκροώμεθα ἐν τῇ μητρικῇ φωνῇ τῆς θείας
 ἱεροσύνης». Μήπως δὲν εἶνε αἰσχρὸς διὰ τὴν μυριόπλουτον ἐνταῦθα Ἑλ-

ληνικὴν κοινότητα νὰ δεικνύῃ τοιαύτην ἀδιαφορίαν εἰς τὴν ἀπώλειαν ταύτην ἐσσεὶ τῶν δυναμένων ἡμέραν τινὰ Ἑλλήνων τούτων νὰ φανῶσι χρήσιμοι τῇ φίλῃ πατρίδι; Μήπως δὲν ἠδύναντο νὰ μεριμνήσωσι περὶ τῶν δυστήνων τούτων ὁμογενῶν ἡμῶν; μήπως ἐκποστύες τινὲς βουβλίων, ψυχία ἐκ τῶν πολυτελεστάτων τραπεζῶν τῶν ἡμετέρων Κροίσων δὲν ἠδύναντο νὰ σώσωσι τὸν τοσοῦτον πλησίον τῆς διαμονῆς αὐτῶν ἀπολλύμενον Ἑλληνισμόν; Μήπως θὰ ἠδύναντο αἱ ἄπειροι εὐκατάστατοι ἐνταῦθα Ἑλληνικὰ κοινότητες νὰ διχτώσωσιν ἁλώθητον τὸν μικρὸν τῆς πατρώας χώρας διακείμενον τούτον Ἑλληνισμόν; Ἀλλ' οὐ φροντὶς Ἰπποκλείδῃ! Τάχα τὴν τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς λαμβάνω ἀνὰ χεῖρας μίαν τῶν ἐκδιδομένων ἐνταῦθα ξένων ἐφημερίδων, ἀπαντῶ Ἑλληνιστὶ τὴν ἐξῆς ἀγγελίαν. Μὴ γενομένης κατὰ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν ἀπαρτίας πρὸς συγκρότησιν τῆς γενικῆς Συνελεύσεως τῶν μελῶν τῆς Ἑλληνικῆς ἀγαθοεργοῦ κοινότητος, συνφθὰ τῷ 30 ἄρθρῳ τοῦ κατονισμοῦ, προσκαλῶνται καὶ πάλιν πάντα τὰ μέλη αὐτῆς νὰ παρευρεθῶσι τὴν προσεχῇ Κυριακὴν πρὸς θεώρησιν τοῦ ἀπολογισμοῦ τοῦ λήξαντος ἔτους κτλ. Αἱ ὀλίγοι αὗται γραμμαὶ ἀρκούντως σαφῶς, φρονῶ, εἰκονίζουσι τὸν ζῆλον οὗ ἐμφοροῦνται οἱ ἐνταῦθα ἡμέτεροι ὁμογενεῖς ὡς πρὸς τὰ πάτρια. Μήπως οἱ ποικίλοι αὐτῶν ἀσχολίαι ἐπιτρέπουσιν αὐτοῖς νὰ προδικήσωσιν ὀλίγας ὥρας ὑπὲρ τῶν ἀπολύτως τούτων τῷ ἐνταῦθα Ἑλληνισμῷ ἀνταγκάζων; Δὲν δυνάμεθα νὰ λαλήσωμεν γενικῶς ὑπάρχοντι πολλοὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἑλλήνος, ἀλλὰ τί δύνανται νὰ πράξωσιν οὗτοι ἀπέναντι τοῦ γενικοῦ κακοῦ; Βεβηκίως ἄνδρες τοιοῦτοι, ὧν ἄλλος μὲν μόνος σχεδὸν καὶ ἀποκλειστικῶς ὑποστηρίζει τὴν Ἑλληνικὴν ναυτιλίαν, ἄλλος δὲ εἰς ἐκποστύας Ἑλλήνων παρέχει πόρον ἀνέτου βίου διὰ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων αὐτοῦ ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ἄλλος δὲ μεριμνᾷ, οὐδενὸς κόπου καὶ μόχθου φειδόμενος, ὑπὲρ τῆς δόξης καὶ τοῦ μεγάλαιου τοῦ προσφιλοῦς αὐτοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀλλὰ τί δύνανται νὰ πράξωσιν οἱ ὀλίγοι ἀπέναντι τῶν τρῶντων μυριάδων Ἑλλήνων ἐκπληκτικῶν βιούντων ἐνταῦθα, ἔτε τὸ γενικὸν μένει ἀπαθὲς θεατῆς ἐπιλήσμον γενόμενον τῶν ἱερῶν αὐτοῦ καθηκόντων. «Δὲν πείθεθα Γραικοί, ἀπῆντων οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν, τί Γραικοὶ εἴμεθα ὅτε ποῦτ' ἐν Ἑλλάδι ἐγεννήθημεν οὔτε τοὺς Ἑλληνας γνωρίζομεν, ἐπιλέγοντες τὸ ἐπάρχον ubi bene ibi patria». Ἀλλ' ἐν ἡκούοντο τοῦλάχιστον, εἰς τὴν αὐθάδῃ ἐκστόμῃσιν τῶν ἀρησιπατρίδων αἰσθημάτων αὐτῶν ἠδύνατό τις εἰσέτι ἀπαθῶς νὰ ὑποφέρῃ αὐτὴ «Οὐκ οἶδ' αἰ τί ποιοῦσι» ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι ἰδίως διακρίνονται ἐπὶ ἄκρα ἀσυστόλῳ ἀναισχύοντι ἀποστροφῇ πρὸς πᾶν Ἑλληνικόν, καθιστάμενοι οἱ ἄγαν μισέλληνας. Πολλοὺς τῶν τοιούτων ἠδυνάμεθα ν' ἀναφέρωμεν, περὶ αὐτῶν ὁμῶς τὰ ὀνόματα αὐτῶν ὡς ἀρκούντως γνωστὰ τοῖς πᾶσι. λησμονοῦσιν οἱ ἄθλιοι ὅτι αὐτοὶ οὗτοι οἱ Γῶραι οὐδὲν ὡς δέχονται αὐτοὺς ἀνοικταῖς ἀγκάλας ταύ-

ναντίον αείπατε υποβλέπουσιν αὐτοὺς μὲ ὄμμα βλοσυρὸν ἐν παντὶ προσπαθοῦντες νὰ καταδείξωσι τὴν πρὸς αὐτοὺς περιφρόνησιν. Καὶ ἔχουσι πληρέστατα δίκαιον· εἶδομέν ποτε Ἰουδαῖον ἀρνησίθησκον γενόμενον ἀληθῆ Χριστιανόν; Εἶδομέν ποτε ἀρνησίπατριν καταστάντα ἀληθῆ φιλόπατριν; Προχθὲς εἰσέτι ὅτε ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἡ ἐν Κερτζίῳ Ἑλληνικὴ μερίς, ἔχον δυνάμεθα νὰ ἀποκλέσωμεν οὕτω τοὺς Ἑλληνοφώνους τούτους Νεο-ρώτους κατεβλήθη ἀναλόγως ὑπὸ τῆς Ῥωσικῆς ὁμάδος ἐν ταῖς δημοτικαῖς ἐκλογαῖς, ἔσπευσεν ὁ ἐνταῦθα ἐκδιδόμενος *Τηλέγραφος* τῆς Νέας Ῥωσίας νὰ σκώψῃ οὕτω πῶς τὴν ἥτταν αὐτοῦ. «Οἱ ἐν Κερτζίῳ Ἕλληνες ἐσχάτως ἐνικήθησαν παρὰ τῷ ἐν Κερτζίῳ Μαρκθῶνι. Πρὸ πολλῶν ἤδη ἡτῶν ὁ σῖτος, ὁ χαλβῆς καὶ ὁ σπόγγος, (ὅπως ἀποκαλοῦσιν οἱ Μοσχοβῖται δηκτικῶς τοὺς Ἕλληνας) ἐκυριάρχουν ἀπολύτως ἐν τῷ δημαρχείῳ. Ἡδύναντό τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ταῦτα γίνονται ἐν τινὶ διαμερίσματι τῆς Μακεδονίας καὶ οὐχὶ ἐν Ῥωσικῇ πόλει. Ἕλληνα ἐπεκάθητο Ἕλληνας καὶ ἐπὶ πάντα εὐρίσκοντο εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων! Χρόνος, Μόρος, Ζόρος, μόνον ἤκούοντο ἐν τῷ δημαρχείῳ τοῦ Κερτζίου. Εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι οἱ δημαρχικοὶ πρέδροι μᾶλλον ἐμάσσων ἐλαίας ἢ συνεζήτουν, ἀλλ' ἢ Ἑλληνικὴ καταδρομὴ ἐπὶ τῶν κατοίκων ὅπωςδῆποτε ἦτο λίαν ἐπαισθητὴ. Τὰ ἐκ τῶν ἐλαίων βυρέλια ἐκυλίωντο ἐν τῷ ἐλαίῳ καὶ ἐν τῷ δημαρχείῳ καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ καὶ ἐν ἀπάσαις ταῖς ἐπιτροπαῖς ἐν ἐνὶ λόγῳ ἀπανταχοῦ ἔνθα διεδίδετο ἡ ἐσμὴ «φωγητοῦ». Οἱ Ῥῶσοι δὲ κακοί τοιχοὶ πεφοβισμένοι, ἀσθενεῖς ὄλως, ἀπετέλουν εἶδος τι ἀποίκων. Οἱ τοῦ Κερτζίου Μιλτιάδαι, Ἀλέξανδροι, Σωκράται καὶ Θεμιστοκλεῖς ἐπῆροντο καὶ ἐγαυρίων μεγάλως καὶ αἰφνης Μαρκθῶν καὶ ὁποῖος Μαρκθῶν! Δύστηνοι Ἕλληνες! Διὰ τίνος ν' ἀντικαταστήσωσι νῦν τὸ ἀρπαχθέν αὐτοῖς «χρυσοῦν δέρας;» Καὶ πόσα ἔτερά ἡδυνάμεθα τοιαῦτα νὰ ὑποδείξωμεν ἔργα τῆς εὐφρολογίας τῶν Μοσχοβιτῶν δι' ὧν καταγέλαστοι καθίστανται οἱ ἐν λόγῳ ἀρνησιπάραιδες! Τούναντίον μεθ' ὀπόσου σεβασμοῦ ἀναφέρει ἐκάστοτε ὁ Ῥωσικὸς τύπος περὶ ἐκείνων τῶν ἐνταῦθα ὁμογενῶν οἵτινες καὶ τὴν πάτριον χώραν μὴ λησιμονοῦντες, καθίστανται χρήσιμοι καὶ τῷ Ἑλληνισμῷ ἐν τῇ φιλοξενησάσῃ αὐτοὺς χώρᾳ!

Ἐκ πάντων τούτων φθάνομεν εἰς τὸ λυπηρὸν συμπέρασμα ὅτι ὁ ἐν τῇ Νοτίῳ Ῥωσίᾳ Ἑλληνισμὸς πάσχει ὑπὸ καθαρῶς ἐθνικῆν ἔποψιν, καὶ διατρέχει σοβαρὸν κίνδυνον. Ὅπως ἀποσοβῇ οὗτος ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐπιληφθῶσιν ἀπασαὶ ἀνεξαιρέτως αἱ ἐνταῦθα Ἑλληνικαὶ κοινότητες τῆς ἰδρύσεως Ἑλληνικῶν σχολείων, Παρθεναγωγείων, βιβλιοθηκῶν καὶ ναῶν, ὅπως οἱ ἐνταῦθα ὁμογενεῖς ἡμῶν ἀκροῶνται Ἑλληνιστὶ τῶν Θεῶν Γραφῶν. Μεγίστην ὥσάύτως προσπᾶθειν ὀφείλει νὰ καταβάλῃ ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις πρὸς ἀναζωπύρωσιν τοῦ ἐθνικοῦ ἐνταῦθα φρονήματος, ἰδίως ἐφιστῶσα τὴν σύντονον αὐτῆς προσοχὴν ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς, οἵτινες

ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξαιρέσει πολλὰ ὀλίγων χωλαίνουσι καὶ ἄπασαν τὴν σημασίαν τῆς λέξεως ὅλως ἀνέξιοι τῆς ὑψηλῆς θέσεως ἣν κατέχουσιν. Ἀφ' ἑτέρου ὅλως παράλογον ἢ μᾶλλον καθαρὰ παρὰδοξολογία εἶνε τὸ νὰ ἰσχυρίζεται τις ὅτι ἅπαντες οἱ ἐν Ῥωσίᾳ γεννηθέντες καὶ ἀνατραφέντες ἀπώλεσαν πᾶσαν ἐθνικότητα. Ὑπάρχουσι, κύριοι, καὶ ἐνταῦθα οὐκ ὀλίγοι, οἵτινες τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν τηροῦσιν ὅλως ἀλώβητον ἔχοντες ἀγνόητα φιλοπατρίας αἰσθήματα καὶ ἔτοιμοι ὄντες εἰς πᾶσιν ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ μεγάλου θυσίην. Ἐλπίζωμεν ὅτι κατὰ τὴν κρισιμωτάτην ἐκύττην διὰ τὸν Ἑλληνισμόν ἐποχὴν οἱ λόγοι ἡμῶν οὗτοι θέλουσιν ἐπικληθεύσῃ καὶ ὅτι ὡς τὸ πάλαι ὃ ἐν Νοτίᾳ Ῥωσίᾳ Ἑλληνισμὸς θέλει ἀναδειχθῇ ἐπ' αἵματος τοῦ σεπτοῦ ὀνόματος ὃ φέρει κενῶν τὸ βελάντιόν του ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν ἀνγκυῶν. Γένοιτο!

Ἐν Ὁδησσῷ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1884.

Κ. Α. Παλαιολόγος

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ

ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΣΚΟΤΕΙΝΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ

ὑπὸ ΦΕΡΑΙΝΑΝΔΟΥ ΓΡΗΓΟΡΟΒΙΟΥ*

Κατὰ τὴν μεταβατικὴν περίοδον πρὸ τῆς μεγάλης καταστροφῆς τοῦ βυζαντινοῦ κράτους, τὸ ὅποιον οἱ Λατῖνοι Σταυροφόροι ἐν ἔτει 1204 ὑπέταξαν καὶ διένειμαν μετὰ τῶν, ἀνὴρ ὄντως μεγαλοφυΐας ἐπέχυσε φῶς ὑπὲρ τὰς Ἀθήνας. Οὗτος ἦν Μιχαὴλ ὁ Ἀχομινάτος, ὁ πρεσβύτερος ἀδελφὸς τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἱστοριογράφου Νικήτα. Οὗτός ἐστιν ὁ μόνος ἐν τῷ μεσαιῶνι Ἀθηναῖος-καὶ δύναται τις ν' ἀποκαλέσῃ αὐτὸν οὕτω ἕνεκα τῆς μακρῆς αὐτοῦ διατριβῆς ἐν Ἀθήναις-τοῦ ὁποίου συγγράμματα κατέχομεν, οἷον λόγους, ὑπομνήματα, μονωδίας, ποιήσεις καὶ πολλὰς ἐπιστολάς. Πᾶν ὅ,τι ἐκ τούτων διεσώθη, συνελέγη καὶ ἐξεδόθη νεωστὶ (1879 καὶ 1880) ὑπὸ τοῦ Ἀθηναίου Σπυρίδωνος Λάμπρου· ἡ ὑπηρεσίᾳ δὲ αὕτῃ τὴν ὁποίαν ὁ νεκρὸς λόγιος προσήνεγκεν εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πατρίου πόλεως εἶναι ἀνεκτίμητος. Διότι πρὸ αὐτοῦ κατ' ἀποσπασματικὸν μόνον διὰ τοῦ Boissade, Tafel καὶ Elissen ἐγένοντο γνωσταὶ αἱ συγγραφαὶ τοῦ Ἀχομινάτου. Πρὸς δὲ τούτοις ἀπὸ τῶν πολυτίμων τούτων πηγῶν ἠντλήσαν δ' Ἀλμπρὸς τὴν ὕλην πρὸς τὴν μικρὰν αὐτοῦ συγγραφὴν «Αἱ Ἀθήναι περὶ τὰ τέλη τοῦ δωδεκάτου αἰῶνος».

Μιχαὴλ ὁ Ἀχομινάτος ἐγεννήθη ἐν Χώναις ἢ Κολοσσαῖς τῆς Φρυγίας περὶ τὸ 1140. Ἐσπούδασεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐνθ' ἠδύκρουσε τοῦ Εὐ-